

Yeni Türkiye

bu sayıda

69

rumeli-balkanlar özel sayısı - IV

bilim adamları ve uzmanlardan arşivlere dayalı
478 makale, uluslararası inceleme ve araştırma

genel değerlendirme, balkan tarihi ve balkanlarda osmanlı öncesi türk varlığı, İlkçağ, Ortaçağ, osmanlı'nın balkan fütuhâtı ve iskânı, Akıncılar, Alperenler, Dervişler, Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti, Hoşgörü ve İstimâlet Siyaseti, İskân Siyaseti balkanlarda sosyal ve ekonomik gelişmeler, Nüfus Yapısı, Sosyal Yapı, Ekonomik Yapı, balkanlarda osmanlı yönetimi, Genel İdarî Yapı, Vilâyet Sistemi, osmanlı dönemi balkan şehirleri, Genel Bakış, Edirne, Selanik, Üsküp, Manastır, Kırcaali, Rusçuk, Belgrad, Drama, İşkodra, Köstendil, Vidin, İbrail, Kazâlar, osmanlı dönemi'nde rumeli'de din, tasavvuf ve vakıf eserleri, Rumeli'de Din ve Tasavvuf, Rumeli'de Osmanlı Vakıf Eserleri, balkanlarda kültür, sanat, türkçe ve edebiyat, Balkanlarda Kültür ve Sanat, Balkan Türkçesi, Balkanlarda Edebiyat, balkanlardan kopuş ve siyasî gelişmeler, Osmanlı'nın Balkanlardan Çözülmesi, Balkanlar ve Rusya, Balkanlarda İsyanlar ve Ulusçuluk, Balkanlarda Kilise Kavgaları, Patrikhane ve Misyonerler, I. ve II. Meşrutiyet, Balkanlarda Komitacılık, Jöntürklerde İttihatçılar, Balkanlarda Sona Doğru, balkan savaşları, Genel Değerlendirme, I. ve II. Balkan Savaşları, Balkan Savaşlarının Sonuçları, Balkan Savaşı Hatıraları ve Balkan Şehitleri, balkanlarda soykırım, mezâlim, göçler ve mübadele, Balkanlarda Soykırım, Katliam ve Mezâlim, Rumeli Göçleri ve Göçmenleri, Mübadele, balkan ülkeleri bölgeler ve halklar, Bulgaristan, Yunanistan, Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk, Kosova, Sırbistan, Yugoslavya, Sancak, Karadağ, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Slovenya, Romanya, Gagavuzlar-Moldova, Macaristan, Polonya, Pomaklar, Torbeşler, Çingeneler, balkanlarda uluslararası ilişkiler, barış, güvenlik ve istikrar, AB ve Balkanlar, Türkiye'nin Balkan Politikası, Balkanlarda Barış, İstikrar ve Gelecek, Balkanlarda Güvenlik, çeşitlemeler, Atatürk ve Balkanlar, Balkanlar ve Medya

Recep Tayyip Erdoğan Balkan Acısı: Yüreğimizin Sızısı / 27

GENEL DEĞERLENDİRME

Mevlüt Çavuşoğlu Balkanlar / 31

Halil İnalıcık Rumeli / 33

Kemal H. Karpat Etnik Kimlik ve Ulus Devletlerin Oluşumu / 41

İlber Ortaylı Balkanlar ve Osmanlı Mirası / 62

Peter Mentzel Sınır, Sınır Bölgesi ve Çekirdek Olarak Osmanlı Balkanları / 66

Sabahattin Zaim Türk Dünyası'nda Balkanlardan Hatıralar / 74

BALKAN TARİHİ VE BALKANLARDA OSMANLI ÖNCESİ TÜRK VARLIĞI

İlkçağ

M. Taner Tarhan Ön Asya Dünyasında İlk Türkler: Kimmerler ve İskitler / 85

Sema Sandalcı Ana Hatlarıyla Antik Trakya'da Yaşam ve Trak Halkları / 102

İlhami Durmuş İskitlerin Kimliği / 116

İlhami Durmuş Sarmatlar / 126

Şerif Baştaç Avrupa Hunları / 141

Istvan Zimonyi Bulgarlar ve Oğuzlar / 187

Osman Karatay Hırvat ve Sırp Göçlerinde Oğur İlgisi / 201

Yusuf Hamzaoğlu Slovenya'da Avar İzleri / 211

Plamen S. Tzvetkov Türkler, Slavlar ve Bulgarların Kökeni / 218

İsmail Mangaltepe Avrupa Kıtasında Kurulan İlk Türk Devletleri (IV-VII. yy) / 227

Didem Ekinci Tarihsel Süreç İçinde Balkanlarda Türk Varlığı / 237

Erhan Türbedar Geçmişten Günümüze Balkan Türkleri: Genel Değerlendirme / 250

Özcan Pehlivanoglu Güneydoğu Avrupa'da (Balkanlar) Türk İzleri / 261

Ortaçağ

Öner Tolan Erken Orta Çağ Döneminde Balkanlarda Türk Varlığı / 273

Muallâ Uydu Yücel Balkanlar'da Peçenekler / 301

Bálint Zoltan Takács IX. Yüzyılda Hazarlar, Peçenekler ve Macarlar / 317

Hülya Yiğit I. Aleksios Comnenos Devri Bizans Dış Politikasında Balkanlardaki Türkler / 328

Mustafa Safran Kuman/Kıpçaklar / 339

Asım Korkmaz 11. ve 13. Yüzyıllarda Balkanlarda Kuman Savaşçıları / 349

- Ali Ahmetbeyoğlu* Büyük Bulgar ve Tuna Bulgar Devletleri / 361
Ayşe Kayapınar Tuna Bulgar Devleti (679-1018) / 376
Ayşe Kayapınar Kumanlar ve İkinci Bulgar Devleti (1187-1370) / 390
Nesimi Yazıcı İdil (Volga) Bulgar Hanlığı'nda İslâmiyet / 402
İsmail Doğan Sekeller Kimdir? / 421
Sayime Durmaz Haçlı Birliklerinin Rumeli'den Geçiş Sırasında Yaşanan Olaylar / 424
Neslihan Durak Moğolların Merkezi Avrupa Seferleri / 440
Süleyman Kocabaş Balkanlarda Türklerin Menkus Talihleri - 1364 İlk Haçlı Seferinden 1912 Son Haçlı Seferine Kadar Balkanlar / 449
Yusuf Ayönü Osmanlı Fetihleri Öncesinde Balkanlarda Türk Varlığı / 473

OSMANLI'NIN BALKAN FÜTUHATI VE İSKÂNI

- Halil İnalıcık* Osmanlı Döneminde Balkanlar Tarihi Üzerine Yeni Araştırmalar / 485

Akıncılar, Alperenler, Dervişler

- Ömer Lütfi Barkan* Osmanlı İmparatorluğu'nda Kolonizatör Türk Dervişleri / 491
Mehmet Demirci Gazi Dervişler ve Balkanlar / 519
Abmet Yaşar Ocak Balkanlarda İslâm'ın ve Türk İskânının İlk Temsilcisi: Sarı Saltık / 526
H. Çetin Arslan Erken Osmanlı Döneminde (1299-1453) Akıncılar ve Akıncı Beyleri / 535
H. Çetin Arslan Erken Osmanlı'nın Fetih ve Yerleşim Sisteminde Akıncı Beylerin Stratejik Önemi / 545
Ayşegül Kılıç Akıncılık Teşkilâtı ve Ünlü Akıncı Ailelerinin Balkan Tarihine Katkıları / 553
Vedat Turgut Vakıf Belgelerinde Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi Aileleri: Malkoçoğulları Mihallüler ve / 566
Ekrem Buğra Ekinci Evlâd-ı Fâtihân / 590

Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti

- Yusuf Oğuzoğlu* Osmanlı Devleti'nin Balkanları Fethederek Yeni Bir Düzen Kurması / 592
Sıddık Çalık Osmanlılar'ın Rumeli'ye Geçiş ve Trakya-Meriç Havzasının Fethi / 606
Uğur Altuğ Erken On Beşinci Yüzyılda Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyetinin Yerleşmesinde Derbentlerin Rolü / 614
Ayşe Kayapınar Bulgaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Kurulması / 619
Levent Kayapınar Yunanistan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Kurulması (1361-1461) / 636
Bilgehan Pamuk Güney Arnavutlukta Osmanlı Hâkimiyeti / 647
Bilgehan Pamuk XV. Yüzyılda Osmanlı Devleti-Arnavutluk İlişkileri / 659

Viorel Panaite Osmanlı Hâkimiyetinin Tuna Nehrinin Kuzeyinde Yayılışı: XIV. ve XVI. Yüzyıllarda Eflak ve Boğdan / 668

Ferit Artkin Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Bulgaristan / 684

Yasemin Demircan Ege Adalarında Osmanlı Hâkimiyeti / 694

Nuri Adıyeke Girit Savaşları ve Birleşik Hristiyan Orduları / 706

Nuri Adıyeke Girit'in İslamizasyonu / 715

Ersin Gülsoy XVI-XVII. Yüzyıllarda Akdeniz'de Osmanlı Hâkimiyeti / 722

Hoşgörü ve İstimâlet Siyaseti

Ömer İşbilir - Mesut Aydınar Bir Osmanlı Yönetim Biçimi Olarak İstimâlet Siyaseti ve Rumelideki Etkileri / 735

Fahameddin Başar Osmanlı Hoşgörüsünün Balkanlar'daki Yansımaları: Bosna-Hersek Örneği / 758

İskân Siyaseti

Hasan Moğol Osmanlı Devleti'nde Balkanlarda İskân Siyaseti / 768

Selda Adiller Anadolu'dan Makedonya'ya Yönelen ve Yerleşenler, Yörükler / 782

Halime Doğru Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de Fetih ve İskân Siyaseti / 790

Mehmet İnbaşı Balkanlar'da Osmanlı Hâkimiyeti ve İskân Siyaseti / 805

Hava Selçuk Rumeli'ye Yapılan İskânlar Neticesinde Kurulan Yeni Yerleşim Yerleri (1432-1481) / 820

Hüseyin Memişoğlu Türklerin Bulgaristan'a ve Balkanlar'a Yerleşmesi / 831

Sıddık Çalık Osmanlı Devleti'nin XV-XVI. Asırlarda Rumeli'deki İskân Siyaseti: Çirmen Sancağı / Meriç Havzası / 861

BALKANLARDA SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞMELER

Nüfus Yapısı

Ramazan Özey Osmanlı Yedigârı Balkanlar'ın Nüfus Yapısı / 929

Ali Yiğit Balkan Yarımadası'nın Beşerî Coğrafya Özellikleri ve Türk ve /veya Müslüman Nüfus Varlığı / 943

Halil Kurt Balkan Ülkelerinin Genel Demografik Yapısı / 972

Halil Kurt Balkan Ülkelerinde Nüfusun Etnik, Dil ve Dini Yapısı / 979

Musa Şaşmaz 19. Yüzyılın Sonunda ve 20. Yüzyılın Başında Nüfus Bilgilerinin Yunanlılar, Bulgarlar ve Ermeniler Tarafından Çarpıtılması / 1003

Sosyal Yapı

Arzu Tozduman Terzi Balkanlarda Birlikte Yaşama Modeline Makedonya Şehirlerinden Örneklemeler / 1010

M. Ali Demirbaş Fetih Sonrası Resmo'da Mülkiyetin El Değiştirmesi Hakkında Gözlemler / 1016

Ahmet Uyanıker 1882 Şarkî Rumeli Sıhhiye İdaresi Kanununa Göre Bölgede Çalışan Sağlık Personeli / 1024

- Mehmet Doğan* Balkan Savaşı'nda Bir Şehrin Teslimi ve Şehirde Sağlık Hizmeti
Veren Bir Kurum: Selanik Hilâl-ı Ahmer Hastanesi / 1031
- Ayşe Özdemir Kızılkın* Tanzimat'tan Sonra Balkan Coğrafyasında Kadın Suçları ve
Kadın Mahkûmlar / 1038
- Nazmiye Demiroğlu* Balkan Dilleri ve Türkçe İlişkisinde Kadın Varlığına Feminist Bir
Bakış / 1053

Ekonomik Yapı

- Hasan Moğol* Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki Sektörel İktisat Politikaları
Uygulamaları / 1063
- Mehmet Ali Ünal* Evliya Çelebi'ye Göre Ankâ Bezirgân, Ankâ Mellehân: 17.
Yüzyılda Anadolu ve Rumeli Şehirlerinde Büyük Tüccarlar ve
Armatörler / 1081
- Ümit Koç* Aşağı Meriç Havzası'nda Kırsal Ekonomiye İlişkin Tespit ve
Değerlendirmeler (937-1530 tarihli Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-İli
Defterine Göre) / 1097
- Zafer Karademir* Osmanlı Kültürel Çeşitliliğinin Ekonomiye Yansımaları: Yeniçağ
Kadı Sicillerine Göre Sofya İktisadî Hayatında Müslim-Gayrimüslim
Birlikteliği / 1108
- Mustafa Nuri Türkmen* XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nin Sağ
Kanat Seferlerinde Yol ve Köprü İnşa ve Bakımlarına Rumeli'nin
Katkısı / 1123
- Mustafa Nuri Türkmen* XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nin Rumeli
Sağ Kanat Seferlerinde Nakil Vasıtalarının Temini ve Buna Rumeli
Halkının Katkısı / 1127
- Vahdettin Engin* Rumeli Demiryolları / 1136
- M. Esat Sarıcaoğlu* XIX. Yüzyılda Edirne'den İstanbul İçin Buğday Mubayaası (Mîrî
ve Râyic Fiyat Uygulamaları) / 1148
- Mehmed Ganic-Adnan Pajević-Haris Hojkurić* Batı Balkan Ülkelerinde Ekonomik
İyileşme ve Gelişme İçin Çatışma Sonrası Sorunlar ve
Münasebetler / 1157
- Ali Cüneyt Çetin* Batı Balkan Ülkeleri Yenilenebilir Enerji Piyasasının Yatırım
Fırsatları Açısından Değerlendirilmesi / 1169

BALKANLARDA OSMANLI YÖNETİMİ

Genel İdarî Yapı

- Orhan Kılıç* Kuruluşundan 18. Yüzyılın Sonuna Kadar Rumeli Eyaletinin İdarî
Taksimatı / 1185
- Önder Bayır* Arşiv Belgelerine Göre Rumeli'de Osmanlı Yönetim Anlayışı / 1196
- Hanife Alaca* Osmanlı Devleti'nin XVI. Yüzyılda Rumeli'de Kurduğu İdarî Düzen:
Prizren Sancağı / 1204
- VioREL Panaite* Haraçgözarların Statüleri: XV. ve XVII. Yüzyıllarda Eflak Boğdan ve
Transilvanyalılar Üzerine Bir Çalışma / 1210

Krastyo Yordanov 1528 /29 Tarihli Osmanlı Voynuk Kütüğüne Göre XVI. Yüzyıl Rumeli Voynuk Teşkilâtı ve İstabl-ı Âmire'deki Voynuk Hizmetinin Yapısı / 1221

Yasemin Beyazıt "Rabiâ'dan İnebahtı'ya" Rumeli Kadılık Rütbeleri / 1228

Abmet Köç XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Sarıprut Plankası'nın Yeniden İnşası ve Mübaşir Mehmed Ağa / 1237

Ali Fuat Örenç Balkanların Kapısı Ege Adaları'nda Osmanlı İdaresi (1830-1923) / 1248

A. Nükhet Adıyeke - Nuri Adıyeke Osmanlı Sistemi İçinde Girit Adası'nın Genel Çerçeveden Farklılıkları, Bu Farklılıkların Gerekçeleri ve Algılanış Biçimleri / 1292

Sezai Balcı Sicil Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Selanikli Yahudiler / 1298

Vilâyet Sistemi

Aşkın Koyuncu Tuna Vilâyeti'nde Nüfus ve Demografi (1864-1877) / 1309

Mahir Aydın Doğu Rumeli Vilâyeti / 1355

ikinci cildin içindekiler

Sayı: 67

OSMANLI DÖNEMİ BALKAN ŞEHİRLERİ

Genel Bakış

Oğuz Kaan Bayrakdar Şehir, Osmanlı Şehri ve Balkan Şehri / 1389

Rıdvan Canım Osmanlı'nın Rumeli'deki Yedi Müstesna Güzeli / 1398

Mehmet Nuri Çınarcı Âşık Çelebi'nin Meşâ'irü's-suşu'arısında Balkan Şehirleri / 1430

Edirne

Rıdvan Canım Osmanlı Medeniyetinde Muhteşem Bir Payitaht ve Bir Kültür Şehri Olarak Edirne / 1436

Gülser Oğuz 18. Yüzyılın İlk Yarısında Çekim Merkezi Edirne / 1460

Eren Akçiçek Raif Necdet (Kestelli)'nin Ufûl Adlı Eserinde Balkan Savaşı'nda Edirne'nin Sosyal Yapısı ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküşü ile İlgili Tespitleri / 1468

Selanik

Neslihan Ünal 16. Yüzyılda Selanik'in Sosyo-ekonomik Gelişim Dinamikleri / 1474

Musa Şaşmaz 1903-1904 Yılları Nüfus Sayımına Göre Selanik Nüfus Tablosu Analizi / 1491

Üsküp

Eyüp Kul Üsküp Şehri'nin İdarî Yapısı, Mahalleleri ve Nüfusu (XVII. Yüzyıl) / 1504

Mehmet İnbaşı XIX. Yüzyılda Üsküp Şehri ve Nüfus Yapısı / 1513

Manastır

Selçuk Duman Manastır Şehrinde Yaşayan Türklerin Sosyo-Kültürel Yapıları / 1522

Mehmet Günay - Mustafa Akbel 18. Yüzyıl Ortalarında Manastır Şehrinde Sosyal ve Ekonomik Hayat / 1530

Yüksel Nizamoğlu Manastır Vilayet Gazetesi Gözüyle Manastır (1907-1908) / 1542

Kırcaali

Emin Çarıkçı Kırcaali'nin Kuruluşu, Nüfus Yapısı ve Tarihi / 1559

Tevfik Ziyaeddin Akbulut Kırcaali / 1569

Durmuş Akalın XIX. Yüzyılda Balkanlarda Osmanlı Devleti ve Kırcaali / 1572

Ruşuk

Mehmet Topal Tuna'nın İncisi: Ruşuk / 1588

Meryem Kaçan Erdoğan XV. Yüzyılda Ruşuk'ta Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapı / 1604

Kamil Çolak Ruşuk'ta Asayiş Meselesi (1550-1700) / 1619

Belgrad

Uğur Kurtaran XVIII. Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Antlaşmalarında Belgrad ile İlgili Hükümler / 1638

Drama

İsmail Arslan 19. Yüzyılda Osmanlı Sol Kolunda Bir Şehir: Drama / 1652

İşkodra

Ünal Taşkın Maarif Salnamelerinde İşkodra Vilayetine Ait Veriler / 1665

Köstendil

Durmuş Akalın XIX. Yüzyılda Osmanlı İdaresi Altında Balkanlar ve Köstendil / 1674

Vidin

Hava Selçuk Tuna Gazetesi'ne Göre 1865-1877 Yılları Arasında Vidin (Vidin'den Mektuplar) / 1695

İbrail

Ali Duymaz Türkülerde Kalmış Bir Balkan Hatırası: "Şehr-i İbrail" ve Türküleri / 1712

Kazâlar

Mehmet İnbaşı Kalkandelen Kazâsı (1455-1569) / 1719

Şenay Öztürk Yılmaz 564 Numaralı Şer'îye Siciline Göre Karaferye Kazâsı / 1735

İbrahim Etem Çakır Sarı Saltuk Baba'nın Diyârı: XVIII. Yüzyılın Ortalarında Babadağ Kazâsı / 1747

Ayla Efe Rumeli'de Bir Kazâ: Tekfurdağı 1845 / 1759

OSMANLI DÖNEMİ'NDE RUMELİ'DE DİN, TASAVVUF VE VAKIF ESERLERİ

Rumeli'de Din ve Tasavvuf

Metin İzeti Balkan Şehirlerinin Osmanlı ve Tasavvuf Paradigması / 1767

Abmet Yiğit XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Rumeli Coğrafyasında Tekke-Zaviyelerin Dağılımı / 1775

İlhami Yurdakul Balkanlarda Hilâfetin Dinî-Siyasî Nüfuzu ve 1884 (1302) Tarihli Şeyhülislamlık Talimatnamesi / 1784

Serdar Ösen Balkanlarda Mevleviliğin Yayılması ve Kurulan Mevlevihaneler / 1799

H. Mustafa Eravcı Balkanlar'da Mevlevilik / 1815

Çazim Hadžimejlić Bosna-Hersek'te Tasavvuf / 1825

Kefayettin Öz Saraybosna'da Bir Anadolu Ereni: "Akhisar'lı Ayvaz Dede" / 1834

İsa Sülçevsi Kosova Arnavutlarında Mevlit Geleneği / 1845

H. Mehmet Günay Osmanlı Sonrası Bulgaristan Topluluğunun Dinî Hayatı / 1850

Rumeli'de Osmanlı Vakıf Eserleri

Önder Bayır Arşiv Belgelerine Göre Rumeli'deki Osmanlı Vakıfları / 1863

Mehmet Zeki İbrahimgil Balkan Ülkelerinde Osmanlı Eserleri Üzerine İstatistikî Durum / 1875

Mehmet Zeki İbrahimgil Kosova'daki Türk Eserleri / 1906

Gülberk Bilecik Sofya'da Günümüze Ulaşan Osmanlı Mimari Eserleri / 1916

Mevlüt Dede Bir Balkan Şehri Olan Ohri'de XVII-XVIII. Yüzyıl Vakıf-Sosyal Hayat İlişkisine Dair Birkaç Örnek / 1927

Meral Bayrak Ferlibaş Rusçuk'ta Osmanlı Kültür Varlıkları: Dinî ve Hayrî Kurumlardan Bazıları / 1933

Ayhan Çetin Bulgaristan'ın Kırcaali Bölgesi'ndeki Türk Yapıları / 1946

Mehmet Emin Yılmaz Evliyâ Çelebi'den Günümüze Peçuy'da Türk Mimari Eserleri / 1950

- Murat Kocaaslan - H. Ahmet Arslantürk* Padişah İçin Hazırlık: 1067-1068 (1956-58)
Yıllarında Edirne Sarayı'nda Onarımlar ve Yeni Mekânlar / 1962
- Murat Kocaaslan - H. Ahmet Arslantürk* Sultan II. Mustafa Saltanatında Edirne
Sarayı: 1696-1698 Harem Tamirâtları / 1974
- Murat Kocaaslan* Düşmanlarımıza Bâ'is-i Helecân Vermek: Edirne Yeni Saray'ı
Tamir Etmek / 2004
- Reyhan Şahin Allahverdi* Üsküp Burmalı Cami Tamir Projesi ve İnşaat Keşif
Defteri / 2016
- Naciye Altaş* Makedonya Radanya Köyü Mahmut Ağa Camii ve Restorasyon
Çalışmaları / 2024

BALKANLARDA KÜLTÜR, SANAT, TÜRKÇE VE EDEBİYAT

Balkanlarda Kültür ve Sanat

- Zeynep Sözen* Osmanlı Kültürünün Eflak ve Boğdan'ın Yaşamına Etkisi / 2035
- Ćazim Hadžimejlić* Bosna Hersek'teki Kültür, Bilim ve Eğitim Üzerindeki Osmanlı
Etkisi / 2045
- İbrahim Tatarlı* Bulgaristan'da Türk Halk Kültürü / 2051
- Gonca Kuzay Demir* Kosova Türklerinin Ölüm Öncesi İnanma ve
Uygulamaları / 2062
- Kadriye Türkan* Balkan Türk Masallarında, Şamancıl Sağaltım Yöntemleri / 2069
- Jernej Mlekuz* Burek, Nein, Danke! (Börek mi, Hayır Teşekkürler!) Göçmen Bir
Yemeğin Hikâyesi ve Milliyetçi Bir Konuşma / 2077
- Nedim Emin* Balkanlar'daki Türk Dizilerinin Derin Etkisi / 2096
- Sibel Paşaoğlu* Balkanlarda Geleneksel Müzik, Türler, Çalgılar, Müzikal-Kültürel
Etkileşim, Etnik Kod ve Anlamlar Üzerine / 2099
- Abas Jahjai* Makedonya'da Bektâşi Mûsikîsi / 2137
- Nezihe Şentürk - Naka Niksiç* Geleneksel Boşnak Müziğinde Türk Halk
Türküleri / 2143
- F. Gülay Mirzaoğlu* Anadolu ve Balkan Coğrafyasında Çoban Türküleri / 2150
- Mustafa Gürbüz Beydiz* Balkanların Osmanlıya Ait Sessiz Yelkenlileri / 2166

Balkan Türkçesi

- Bilgehan Atsız Gökdag* Balkanlarda Türkçenin Genel Görünümü / 2178
- Gürer Gülsevin* Rumeli Türkçesi Çerçevesinde Türk ve Balkan Dillerinin
Etkileşimi / 2191
- Abidin Karasu* Asırlar İçinde Balkanların Barış ve İstikrar Dili "Türkçe" / 2201
- Abmet Günşen* Balkanlarda Türkçe: Balkan Türk Ağızlarının Söz Dizimi
(Makedonya ve Kosova Türk Ağızları Örneği) / 2215
- Fabrinmisa Bilecik* Balkan Mânilerinin Dili / 2234

- Suzan D. Canbasi - Esin Hüdaverdi* Avrupa'nın Güney Doğusunda Yaşayan Türkler ve Dilleri / 2250
- Victor A. Friedman* Makedonya ve Civar Bölgelerde Balkan Türkçesi / 2255
- Mehmet Turgut Berbercan* Diyalektolojik Bir İnceleme: Romanya Tatarcası (Romanya Tatar Ağızları) / 2267
- Meral Demiryürek* Edith Durham'ın "High Albania" Adlı Eserinde Türk Dil ve Kültürü / 2278
- Nevzat Özkan* Gagavuz Türkçesi / 2287
- Nebahat Sülçevsi* Batı Balkanlarda Türkolojinin Durumu / 2302
- Eraslan Candan* Kuzey Yunanistan'da Değiştirilen Türkçe Yer Adları Üzerine / 2309
- Mustafa İbrahimî* Balkan Halklarında Streotipler, Mitler, Kimlikler ve Diller Arasındaki İlişki / 2316
- Senem Akyol* Manisa ve Balkanlar (Manisa'da Yerleşik Balkan Göçmenleri Örneklemleri Üzerinden Oğuz Türklerinin /Türkçesinin Balkan Yapılanmalarına Dair Tespitler) / 2323

Balkanlarda Edebiyat

- Mitat Durmuş* Ömer Seyfettin'in Anlatılarında Ontolojik Güven ve Bellek Alanı Olarak Balkan Coğrafyası ve Vatan / 2358
- Mubittin Eliaçık* Bayerische Staatsbibliothek Türkçe Yazmalarının Balkanlı Kâtipleri / 2368
- Ramazan Ekinci* Hayrabolulu Hasib ve Eserlerinden Örnekler / 2373
- Nevzat Özkan* Bulgaristan'da Türk Dili ve Edebiyatı / 2386
- Hayriye S. Yenisoy* Bulgaristan Türk Edebiyatına Bir Bakış / 2396
- Hüseyin Mevsim* Balkanlardan Aykırı Bir Örnek: Bogdan Filov / 2405
- Atıf Akgün* Bulgaristan Türkleri Edebiyatında Nadiye Ahmet ve Çocuk Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme / 2409
- Ahmet Altay* Osmanlı Döneminde Bulgaristan'da Kütüphaneler / 2423
- Vicdan Özdingiş* Şu'arâ Tezkirlerine Göre Prizrenli Şairler / 2429
- Gonca Kuzay Demir* Kosova Türklerinin Çocuklarına Fısıldadıkları Büyülü Sözler: Ninniler / 2442
- Erdem Can Öztürk* Vardar Yenicesi Şairlerinin Coğrafya Tasavvurları ve Balkanlar / 2453
- Âdem Ceyhan* Vardarlı Abdülhâdî'nin Hz. Ali'ye Ait Yüz Söz Üzerine Şerhi / 2461
- Satı Kumartaşlıoğlu* Makedonya'da Anlatılan Nasrattin Hoca ve İtar Peyo Fıkraları Üzerine / 2482
- Filiz Mehmetoğlu* Manastır (Bitola) Kenti Halk Şarkılarında İlginç Bir Kişilik: "Papaz Nikola" / 2492
- Çazim Hadžimejlić* Bosna-Hersek'te Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nde Üç Nadir El Yazma Kitap / 2498
- Râsib Erkul* Bosnalı Sâbit ve Manisalı Birri'nin Prut Savaşı Kasideleri Üstüne / 2503
- Hülya Argunşah* Gagauz Edebiyatı / 2510

- Raşit Koç* Çocuk Edebiyatı Türü Olarak Ninniler ve Balkanlar Çocuk Edebiyatında Ninni Örnekleri / 2529
- Ali Kozan - Mehmet Yusuğ Çelik* Türk-İslam Kültüründe Kesikbaş Destanı ve Balkanlardaki Yansımaları / 2536

üçüncü cildin içindekiler

Sayı: 68

BALKANLARDAN KOPUŞ VE SİYASÎ GELİŞMELER

Osmanlı'nın Balkanlardan Çözülmesi

- Ilena Căzan* İstanbul'un Habsburglu Diplomatları (1628-1644) ve Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya Hanedanı Arasında Elçi Teatisi / 2573
- Mustafa Güler* Zülfikar Paşa'nın Avrupa Macerası ve Şehadeti (1688-1696) / 2589
- Tatjana Katıć* Viyana Savaşı'ndan Sonra Sırbistan (1683-1699) / 2598
- Türkan Polatçı - Hilal Çiftçi* 18. Yüzyılda Balkan Diplomasinin Üç Cephesi: Osmanlı-Avusturya-Rusya / 2608
- Hüseyin Emiroğlu - M. Faruk Çakır* Sanayi Devrimi'nin Osmanlı Devleti'nin Balkan Topraklarında Yaşayan Halklar Üzerinde Etki ve Sonuçları / 2618
- Hüseyin Emiroğlu* Fransız Devrimi'nin Osmanlı Devleti'nin Balkan Topraklarında Yaşayan Halklar Üzerinde Etkisi ve Sonuçları / 2637
- Bayram Bayrakdar* 19. ve 20. Yüzyıl Dönemecinde Balkanlar'ın Uluslararasılaştırılması ya da Büyük Güçler, Kongreler ve Osmanlı İmparatorluğu / 2658
- Cihan Özgün* Şark Meselesi'nin Gölgesinde Düzen ve Değişim: XIX. Yüzyılda Balkanlar / 2666
- İlhan Ekinci* Uluslararası Nehir Hukuku'nun Tuna'da Uygulanması (Tuna Komisyonu) / 2689
- Danko Leovac* Osmanlı İmparatorluğu ve Birinci Balkan İttifakı (1866-1868) Askerî Güç Meselesi / 2703
- Turhan Ada* 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı Sonrası Makedonya Üzerindeki Hâkimiyet Mücadelesi / 2713
- Hayri Çapraz* 93 Harbinde Çarlık Rusyası Görevlilerinin Günlükleri / 2721
- Bülent Akyay* 93 Harbi Sırasında Türk-Yunan Sınırındaki Askerî Durum Üzerine Bir İngiliz Subayın Raporu / 2729
- M. Murat Hatipoğlu* 1897 Osmanlı-Yunan Harbi ve Yunanistan'ın Makedonya Politikası / 2743
- A. Gül Tokay* Osmanlı-Bulgaristan İlişkileri (1878-1908) / 2752

Balkanlar ve Rusya

- Hasan Demiroğlu* XVII. ve XVIII. Asırlarda Çarlık Rusyası'nın Balkan Siyaseti / 2763

- Feyzullah Uyanık* Osmanlı Eflak ve Boğdan'ında Rus Nüfuzunun Kurulması / 2780
Tabir Sevinç 1739 Belgrad Anlaşması'nda Sınır Belirleme Çalışmaları ve Rus Esirlerin Serbest Bırakılması / 2792
Hasan Demiroğlu Fransız İhtilali Sonrası Çarlık Rusyası'nın Balkan Siyaseti / 2807
Hasan Demiroğlu Yunan İsyanı'nda Çarlık Rusyası'nın Ortodoks Birliği Siyaseti / 2818

Balkanlarda İsyenlar ve Ulusçuluk

- Hüseyin Emiroğlu* Balkan Yarımadasında Ulus-Devlet İnşası Sürecinin Yol Açtığı İttifaklar ve Sonuçları / 2825
Serap Toprak 19. Yüzyıl Milliyetçilik Çıkmazında Rumlar / 2841
Hamiyet Sezer Mora İsyanı ve Yunanistan'ın Bağımsızlığı (1821-1829) / 2865
Songül Ulutaş 1821 Mora İsyanı ve Dramalı Mahmut Paşa / 2873
Meral Bayrak Osmanlı Arşivleri Işığında Rum İsyanı Sırasında Avrupa Devletlerinin Tutumu / 2890
Zekeriya Türkmen Girit Adasını Osmanlı İdaresinde Ayırma Çabaları: Yunan İsyanını Takip Eden Dönemdeki Gelişmeler (1821-1869) / 2908
Abdülhamit Kırmızı Makedonya 1903 / 2922
Meltem Begüm Saatçi XIX. Yüzyıl Sonunda Makedonya Sorunu ve Makedonya'da Kurulan Örgütler / 2929
Abmet Eyicil İşkodra İsyanı / 2941
Mehmet Beşirli Osmanlı Sancağı'nın Manastır Konsolosu Filippo Bernardi Tarafından İndirilmesi Hadisesi -1911 / 2994
Abidin Temizer Karadağ'da Osmanlı Hâkimiyetine Dair / 3006
Mehmet Bülent Uludağ - Soner Karagül Ulus-Devletten Avrupa ile Bütünleşmeye Romanya ve Bulgaristan'ın Siyasal Dönüşümleri / 3016

Balkanlarda Kilise Kavgaları, Patrikhane ve Misyonerler

- Hale Şıvgın* Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Balkan İttifaklarının Önce Kiliseler ve Çeteler Arasında Başlaması / 3033
Salih İnci Balkanlarda Mezhep Kavgaları ve Kiliselerin Nüfuz Mücadelesi / 3040
Bülent Atalay I. Balkan Harbi'nin Malûm Müsebbibi Kiliseler ve Mektepler Meselesine Dair Farklı Bir Mütalaa / 3052
Necla Atalay XX. Yüzyıl Başlarında Balkanlar'da Fener Patrikhanesi ile Diğer Ortodokslar (Sırp, Ulah ve Arnavut) Arasındaki Kilise Mücadeleleri / 3062
Bülent Atalay Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin Siyasî Faaliyetleri / 3072
Salih İnci Heybeliada Ruhban Okulu Mezunları ve Balkanlardaki Etkileri / 3088
Rıfat Günelan 16. Yüzyıl Maliye Ahkâm Defterlerinde Gayr-ı Müslimler ve Rumeli'nde Bir Patriklik (Ohri Patrikliği) / 3099
Gülbadi Alan Avrupa Türkiyesi Misyonunda Amerikan Protestan Misyonerlerinin Teşkilâtlanması ve Eğitim Faaliyetleri / 3108

I. ve II. Meşrutiyet

- Fevzi Demir* Balkanları Bir Araya Getiren İlk Demokratik Kurum: Osmanlı Meclis-i Mebusanı ve Balkanlı Temsilcileri / 3131
- Ahmet Oğuz* I. Meşrutiyet Meclisi'ne Balkanlardan Seçilen Mebuslar ve Faaliyetleri Hakkında Bir Değerlendirme / 3136
- Şahin Doğan* Rus Diplomatik Yazışmalarında II. Meşrutiyet'in İlanı Arifesinde Rumeli ve Hürriyet'in İlanı / 3144
- Satılmış Gökbayır* Balkanlarda Özgürlük Ateşi: II. Meşrutiyet'in İlanı / 3167
- Bayram Bayrakdar* II. Meşrutiyet Dönemi'nde Subayların Siyasette İşgaline Engel Olmak İçin Yapılan Uygulama Hakkında Bir Değerlendirme / 3172
- Bülent Özdemir - Esin Özgül* 31 Mart Hadisesi ve Balkanlar / 3180
- Cezmi Eraslan* II. Meşrutiyet Döneminde Osmanlı Devleti'nin Arnavutlara Yönelik Politikaları Üzerine Bazı Tespitler / 3201

Balkanlarda Komitacılık, Jöntürkler ve İttihatçılar

- H. Ömer Budak* Balkanlarda Komitecilik ve İttihat Terakki Cemiyeti / 3208
- Mehmet Çanlı* Balkanlarda Komitacılık, Çetecilik ve Siyasî Af (1908-1913) / 3218
- Ercan Uyanık* İttihat ve Terakki'nin Gelişiminde Osmanlı Balkanları'nın Rolü: "İhtilal Makedonya'da Başlar" / 3220
- Ahmet Yüksel* Tanzimat Bürokratlarının Rumeli'de Eşkıyalıkla İmtihanı / 3228
- Gazmend Shpuza* Arnavutlar ve Jöntürkler Devrimi / 3260
- Mevlüt Yaprak* Ohri'den Mecideye'ye Doktor İbrahim Temo / 3270
- Osman Akandere* Balkanların Yetiştirdiği Bir Komitacı: Dramalı Rıza Bey'in Balkan ve I. Dünya Savaşı Yıllarındaki Hizmetleri / 3274
- Emin Onuş* Rumeli'li Bir Jöntürk: Manastırlı Behâe'd-Dîn Bey ve Eyyâm-ı Girîzân Adlı Eserleri / 3285

Balkanlarda Sona Doğru

- Mevlüt Çelebi* Rumeli'ye Veda Ederken Sultan Reşad'ın Kosova'yı Ziyareti / 3291
- Necdet Hayta* Ege Adaları Meselesi ve Ege Adalarının Türk Hâkimiyetinden Çıkışı / 3299
- Mithat Atabay* Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlara Veda Ederken Denizlerdeki Son Başarısı: İmroz Deniz Savaşı / 3308
- Halil Erdemir* Alman Dışişleri Arşiv Kaynaklarında Büyük Savaş Öncesi Balkanlarda Yahudi Faaliyetleri / 3314
- Esra S. Değerli* Balkanlarda İngiliz Propagandası: Bulgaristan Örneği / 3328

BALKAN SAVAŞLARI

Genel Değerlendirme

- Kemal Yakut* Balkan Savaşı Öncesinde Savaş ve Toplum: "Müzaheret Mitingleri" / 3341

- İhsan Burak Birecikli* Bir Balkan Komitesinin I. Balkan Savaşı'ndan Önceki Provokasyonu: Koçana Pazarı'na Bombalı Saldırı / 3354
- Hikmet Öksüz* Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı Öncesi Balkanlarda Yaşamış Olduğu Siyasal Süreç / 3382
- Murat Kılıç* Türk Millî Bilincinin "İlkah Devresi": Balkan Savaşları / 3394
- Turan Akkoyun* "Acıklı, Yağmurlu" Balkan Felaketi: İctimaî Bir Nazariye / 3405
- Oğuz Kaan* Balkan Savaşları'nda Osmanlı'nın Siyasal Durumu: İktidar Muhalefet İlişkisi / 3414
- Gülrihan Ölmez Kıyıcı* Balkan Savaşları'nda Balkan ve Anadolu Kadını / 3428

I. ve II. Balkan Savaşları

- Abmet Halaçoğlu* Balkan Savaşları (1912-1913) / 3435
- Tarık Özçelik* Fotoğraflarla I. Balkan Savaşı / 3450
- Nevzat Artuç* Cemal Paşa'nın Birinci Balkan Savaşları ile İlgili Önemli Tespitleri / 3474
- Rıza Filizok* Ömer Seyfettin'in Balkan Savaşı Günlüğü / 3482
- İsmet Türkmen* İngiliz Savaş Muhabiri Ellis Ashmead Bartlett'in I. Balkan Harbi'ne Dair Değerlendirmesi / 3488
- Serdar Sakin* Edirne Müdafii Mehmed Şükrü Paşa / 3494
- Sercan İhsan Ürkmez* Balkan Savaşları'nda Edirne / 3504
- Ömer Obuz* Edirne'nin Düşüşü ve Kamuoyundaki Yankıları / 3519
- V. Türkan Doğruöz* Bir Bulgar Gazetecinin Gözünden I. Balkan Savaşı'nda Kırklise (Kırklareli) Muharebeleri / 3528
- Mustafa Balcı* Balkan Harbi'nde Selanik Cephesi ve Hasan Tahsin Paşa / 3540
- Pakize Yönter Sağun* Balkan Harbinde Yanya (1912-1913) / 3549
- Yücel Yiğit* II. Balkan Savaşı ve Kuşçubaşı Eşref / 3567

Balkan Savaşlarının Sonuçları

- Cemalettin Taşkıran* Sebep ve Sonuçları ile Balkan Harbi / 3584
- Suat Zeyrek* Balkan Savaşı'nda Askerî Başarısızlıkların Genel Bir Değerlendirmesi / 3594
- Suat Zeyrek* Balkan Savaşı'nın Sorumlularını Cezalandırma Girişimi: Divân-ı Âli / 3602
- Ahmet Ali Gazel* Balkan Harbi Nedeniyle Ahmet Muhtar ve Kamil Paşa Hükümetleri Hakkında Açılan Meclis Soruşturması / 3619
- Ş. Adnan Şenel* Savaşa Katılan Komutanların Kaleminden Balkan Bozgununun Sebepleri / 3660

Balkan Savaşı Hatıraları ve Balkan Şehitleri

- Ali Birinci* Balkan Harbi Hakkında Müşir Tatar Osman Paşa'nın İmzasız ve Uzaktan Bir Raporu / 3669

- Ali Ulvi Özdemir* Anılara Göre Balkan Savaşları Döneminde Osmanlı Devleti'nde Oluşan Çöküntünün Kimi Görünümleri / 3704
- Fazıl Gökçek* Fatih Kerimi'nin Balkan Savaşı İzlenimleri / 3730
- Nilifer Gökçe - Mevlut Yaprak* Dr. Rifat Osman, Rakım Ertür ve Dağdevirenzade Mustafa, Şevket Bey'in Hatıralarında Balkan Savaşı / 3737
- Naci Şahin* Balkan Harbinde Şehit Olan Yozgatlılar / 3746
- Naci Şahin* Balkan Savaşında Şehit Olan Afyonkarahisarlılar / 3760
- Nilifer Gökçe* Tosyavizade Dr. Rifat Osman Bey'in Anılarından Balkan Savaşı'nın Sonunda Bulgarların Edirne'ye Girişlerinde İlk Şehit Düşenler / 3772

dördüncü cildin içindekiler

Sayı: 69

BALKANLARDA SOYKIRIM, MEZÂLİM, GÖÇLER VE MÜBADELE

Balkanlarda Soykırım, Katliam ve Mezâlim

- Ahmet Halaçoğlu* Bulgar Mezâlimi / 3805
- İsmet Türkmen* Carnegie Vakfı Uluslararası Komisyon Raporu'na Göre Balkan Savaşları / 3815
- Zeki Çevik* Balkan Savaşları'nda Bulgaristan Yönetiminin Türk Nüfusa Yönelik Uyguladığı Politikalar / 3829
- Eftal İrkiçatal* J. E. Blunt'ın İngiltere Hükümeti İçin "Rumeli'nin Ruslar Tarafından İşgalinin Etkileri Üzerine" Hazırladığı Gizli Raporda Zikredilen Katliama Maruz Kalmış Bazı Türk Köyleri / 3845
- Süheyl Çobanoğlu* Sürgün ve Soykırımla Kaybedilen Vatan, Balkanlar / 3858
- Rıza Bağcı* Balkan Türklerine Yapılan Bulgar Zulmünün Ömer Seyfettin'in "Beyaz Lale" Hikâyesine Yansıması / 3871
- Merve Suna Özel* Balkan Coğrafyasında Göçler, Ölüm ve Travmalar / 3879
- Demet Yener* Balkan Savaşlarında Bulgaristan'da Yaşayan Türklere Yapılan Mezâlim / 3892
- Nevin Türker Yıldız* Bulgaristan Türklerine Uygulanan Asimilasyon ve 1989 Göçü / 3900
- Ufuk Süslü* Bosna Savaşı'nın ve Soykırımı'nın Anatomisi, "Podrinje Projesi" / 3908

Rumeli Göçleri ve Göçmenleri

- H. Yıldırım Ağanoğlu* 1687'den Günümüze Rumeli'den Türk Göçlerinin Genel Değerlendirmesi / 3917
- İbrahim Sezgin* Osmanlıların Rumeli'ye Geçiş ve İlk Fetihler / 3948
- Ali Fuat Öreñç* İlk Yunanistan Muhacirlerinin Sorunları (1829-1844) / 3954

- Raif Kaplanoğlu* Türklerin Unutmak İsteddiği Büyük Acılar: Rumeli'den Bursa'ya Göçler / 3978
- Tufan Gündüz* Bosna-Hersek'ten Osmanlı Topraklarına Göçler ve İlk Göçmenler (1879-1908) / 4044
- Mehmet Demirtaş* 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı Nedeniyle Osmanlı Memleketine Gelen Balkan Göçmenleri / 4055
- Yusuf Sarımay* Cumhuriyet Döneminde Balkan Ülkelerinden Ankara'ya Yapılan Göçler / 4061
- Kadir Şeker* 1923-60 Arası Bulgaristan'dan Türk Göçleri ve Göçmenlerin Türkiye'de Karşılaştıkları Problemler / 4077
- Zebra Arslan* Türk-Bulgar İlişkileri Çerçevesinde Türkiye'nin Bulgaristan'da Yaşanan Gelişmelere ve Bulgaristan Türklerine Yönelik Politikası (1823-1950) / 4085
- Bülent Yıldırım* Bulgaristan'daki Müslüman Türk Azınlığa Baskılar ve Göç (1934-1939) / 4095
- Ufuk Erdem* Ankara-Bükreş-Sofya ve Londra Hattında Bulgaristan ve Romanya'dan Soydaş Göçü (1935-1936) / 4103
- Kadir Şeker* Romanya Büyükelçisi Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Raporları ile 30-40 Yılları Arasında Romanya'da Yaşayan Türklerin Karşılaştığı Sorunlar ve Türkiye'ye Göçleri / 4109
- Necat Çetin* Torbalı Nüfus Esas Defter Kayıtlarında Rumeli-Balkan Göçleri [R(umi). 1321-1338-M(iladi). 1905-1922]] / 4119
- Zeqir Kadriu* 1950-1990 Yılları Arasında Arnavutların Türkiye'ye Göçü / 4146
- Sabit Dokuyan* Bulgaristan Türklerinin İkinci Dünya Savaşı Ardından Anadolu'ya Göçleri / 4154
- Erdem Çanak* Bulgaristan Türklerinin Kadirli'ye İskânı (1951) / 4163
- Abdullah Soykan - Emin Atasoy* Bulgaristan Türklerinin Son Büyük Göç Dalgasının Etki ve Yansımaları / 4172
- N. Aslı Şirin Öner* 1989 Göçü ve Türkiye'nin İzlediği Politika / 4186
- Sevim Hacıoğlu* Göçmen/Vatandaş Konularında Değişen Algılar (1989 Bulgaristan Göçmenleri Örneği) / 4195

Mübadele

- Evangelia Balta* Son On Beş Yılda Nüfus Mübadelesi Üstüne Yunan Tarih yazımının Üretimi / 4202
- Ferhat Berber* Erken Cumhuriyet Döneminde Muhacir İskân Faaliyetlerinin Hukukî Zemini / 4212
- Ercan Çelebi* Yunanistan'dan Ahali Mübadelesi Suretiyle Gelen Mübadiller İçin Açılan Misafirhaneler: Mahiyet ve Faaliyetleri Bakımından Bir Değerlendirme / 4220
- Ercan Çelebi* Yunanistan'dan Gelen Mübadillere Sunulan Sağlık Hizmetleri: Hilâl-i Ahmer İmdat Sıhhi Heyetleri ve Faaliyetleri / 4226
- Bayram Akça* Türk-Rum Nüfus Mübadelesi ve Muğla Örneği / 4231
- Cabide Zengin Atabay* Mübadele: Türkiye ve Yunanistan Arasında Nüfus Değişimi ve İstanbul Basınına Yansımaları / 4245

- Muzaffer Çandır* Cumhuriyet Döneminde Yaşanan Mübadele Hareketleri Bağlamında Kobakizade İsmail Hakkı Bey'in "Bir Mübadilin Hatıraları" İsimli Kitabı / 4255
- Harun Doğruyol* 1990 Sonrası Türk Romanında Türk-Yunan Mübadelesi / 4262
- Can Bağcı* "Hasret" Romanında Ayrılık Olgusu / 4288
- Mithat Atabay* 2510 Sayılı İskân Kanununun Çerçevesinde Romanya ve Bulgaristan'dan İntepe (Erenköy)'e İskân Edilen Göçler / 4294
- Necat Çetin* Torbalı Nüfus Esas Defter Kayıtlarında Rumeli-Balkan (Mübadile, Romanya-Bulgaristan) Göç Kayıtları (1927-1940) / 4299

BALKAN ÜLKELERİ BÖLGELER VE HALKLAR

Bulgaristan

- Arzu Taşcan* Bulgar Millî Bilincinin Doğuşunu ve Gelişmesini Besleyen İç Faktörler / 4349
- Vedat Gürbüz* Erken Dönem Bulgar Milliyetçiliği / 4368
- Yasemin Avcı* Bulgaristan Kralı I. Ferdinand'ın İstanbul Seyahati (1910) / 4385
- Cengiz Hakov* 1913'de İstanbul'da İmzalanan Bulgar-Türk Antlaşması ve Bulgaristan'da Türk-Müslüman Nüfusun Hakları / 4394
- Erhan Vatansever* Prenslik ve Krallık Dönemlerinde Bulgaristan Türklerinin Hakları (1878-1944) / 4399
- Hüseyin Memişoğlu* Bulgaristan Türklerinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı / 4410
- Kader Özlem* Asimilasyon, Göç ve Demokratik Dönem Azınlık Sorunları Bağlamında Bulgaristan Türkleri / 4423
- Muammer Nurlu - Mehmet Emre Çelik* Bulgaristan'da Demokrasi Döneminde Türkçe Öğretimi Meselesi / 4431
- Bayram Çolakoğlu* Bulgaristan'da Türkçe Eğitimin Serencamı / 4439
- Hüseyin Memişoğlu* Türk Harf İnkılabı'nın Bulgaristan Türklerine Yansıması / 4445
- Hüseyin Memişoğlu* Bulgaristan'da Türk Muallimler Birliği Cemiyeti'nin Kuruluşu, Amacı ve Çalışmaları (1906-1934) / 4469
- Buket Ünal* Türkiye-Bulgaristan İlişkileri / 4502

Yunanistan

- Mithat Atabay* Türkiye ile Yunanistan Arasında Lozan'dan Arta Kalan Sorunlar ve Çözümleri / 4517
- Güler Yarcı* Yunanistan'ın Ermeni Politikası ve Atina Hınçak Komitesi / 4523
- Azmi Yıldırım* Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922) / 4546
- Mustafa Turan* İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgali (15 Mayıs 1919) / 4559
- Metin Ayışığı* Unutulan Soykırım: Batı Anadolu'da Yunan Mezalimi / 4570
- Selçuk Ural* Yunan Mezaliminin Uluslararası Alanda Tescili / 4588
- Ömer Erden* Türk-Yunan İlişkilerinde Düşmanlıktan Dostluğa Karşılıklı İlk Ziyaretler / 4603

Alaeddin Yalçınkaya Türk-Yunan İlişkilerindeki Sorunlarda Yunanistan'ın Üçüncü Ülkeler ve Örgütler Stratejisi / 4621

Galip Alçitepe Yunanistan'ın Türkiye'ye Yönelik Terör Faaliyetlerine Desteği Hakkında Bir Çalışma / 4630

Fatma Çoban Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Rusya-Yunanistan İlişkileri / 4638

Batı Trakya

Mehmet Müezzinoğlu Batı Trakya Türkleri / 4646

Burcu Çalıkuşu Aykanat Garbî Trakya Hükümet-i Muvakkatesi / Batı Trakya Geçici Hükümetinin Kurulması ve Sona Ermesi / 4650

Emine Gümüüşsoy Gümülcine'nin İdarî Yapısı ve Nüfusu (1831-1900) / 4665

Hikmet Öksüz Batı Trakya'dan Türkiye'ye Göç (1923-1950) / 4678

Metin Ayıışı Dünden Bugüne Batı Trakya Meselesi / 4694

Zerrin Balkaç Batı Trakya Türkleri / 4719

Fatih Demir "Bölgeler Avrupası" Kavramı Açısından Batı Trakya / 4742

Turgay Cin Yunanistan'da Müslüman Türk Azınlığın Sorunları, Türk-Yunan Dengesi ve Çözüm Yolları / 4753

Ali Hüseyinoğlu Balkanlarda Azınlıklar ve Siyasal Katılım Hakkı: Batı Trakya (Yunanistan) Örneği / 4777

Nurettin Gülmez - Melih Akdeniz Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Batı Trakya Türkleri Üzerine Etkileri / 4787

Makedonya

Esat Arslan Kimlikleşme ve Kültürel Kimlik Oluşumunda Makedonya / 4794

Özlem Şahin Ulus Devletler, Komitacılık ve Büyük Devletler Üçgeninde Makedonya / 4807

Necati Çayırılı Makedonya Türkleri / 4821

Sorin Mitulescu Balkanlarda Ulusal Kimliğin Yeniden Tanımlanması ve Küreselleşme, Makedonya ve Makedon Rumenlerinin Kimlik İnşası-Rumen Bakış Açısı / 4835

Sezai Özçelik Kolektif Güvenlik, Önleyici Barış Gücü Konuşlandırma ve Makedonya Çatışması Analizi / 4844

Gözde Kılıç Yaşin Balkanlar'da Soğuk Savaş Sonrasının Devlet Modeli Makedonya Örneği / 4853

Sevin Arslan Makedonya'da Yayınlanan İlkokul Tarih Kitaplarında Türkler / 4862

Gönül Tezcan Makedonya'da İstikrar, Balkanlar ve Avrupa'da İstikrar / 4871

Hüseyin Bürge Evlâd-ı Fâtihan Diyarı Balkanlar / 4882

Arnavutluk

Mehmet Demiryürek XVIII. Yüzyılda İki Sicilya Krallığı'nın Arnavutluk Konsolosluğu / 4884

- Fehari Ramadani* Avusturya-Macaristan Krallığı ve İtalya'nın Arnavut Sorunu Hakkındaki Duruşu (Ekim-Kasım 1912) / 4897
- Rafet Kuş* "Kartalin Oğlu" - Berlin Kongresi (1878)'nden Londra Konferansı (1913)'na kadar Arnavut Milliyetçiliğinin Gelişimi / 4905
- Mustafa Gençoğlu* Osmanlı Devleti'nin İşkodra Vilayeti'ndeki Eğitim Politikası (1876-1908) / 4919
- Rafet Kuş* İkinci Dünya Savaşından Sonra Arnavutluk-SSCB İlişkileri ve Sosyalist Arnavutluk'un Dış Politikası / 4928
- Ali Özkan* Arnavutluk'ta Komünizm ve Enver Paşa / 4941
- Tayfun Atmaca* 1990-2013 Yılları Arasında Arnavutluk'ta Siyasal Hayat / 4964
- Seniha Gülderen Krasniqi* Bir İngiliz Şairin Gözünden Bir Balkan Ülkesi / 4982
- Ercan Haytoğlu* İtalya'nın Balkan Paketi'ne Bakışı ve Arnavutluk ile İlişkileri (1930-1934) / 4988

Kosova

- Ergin Jable - Cevdet Şanlı* Osmanlı Sonrası Kosova Türklerinin Temel Sorunları / 4999
- Ergin Jable* Kosova Türklerinin Dil(sızlığı) ve Hak(sızlık)ları / 5008
- Didem Ekinci* Balkanlarda Sırp ve Arnavut Milliyetçiliği Arasında Kosova Türkleri / 5013
- Mehmet Öcal* Kosova: Bir Etnik Sorunun Anatomisi / 5023
- Adem Ölmez* Osmanlı Devleti'nin Kosova'da Kan Davalarını Önleme Çalışmaları (1878-1912) / 5036
- Hüseyin Emiroğlu* Kosova'nın Statüsü Sorunu ve Çözüm Olasılıkları / 5045
- Alptekin Molla* Soğuk Savaş Sonrası NATO Askerî Müdahaleleri ve Türkiye'nin Rolü: Kosova Krizi ve Müdahale Süreci / 5059
- Fatma Çoban* Kosova Meselesi ve Çin'in Tütümü / 5076
- Suzan Canbasi - Serdan Kervan* Kosova İlköğretiminde Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Gelişmeler ve Değişmeler / 5082

beşinci cildin içindekiler

Sayı: 70

Sırbistan, Yugoslavya

- Hüseyin Emiroğlu* Yugoslavya'nın Dağılma Sürecinde Trans-Atlantik Dış Politika Parametreleri (1990-1995) / 5123
- Liliana Boscan Altın - Ömer Metin* Romanya ve Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı: Diplomatik Savaştan Kraliyet Bağlantısına (1919-1929) / 5142
- Mithat Atabay* Yugoslavya'nın Dağılması ve Türkiye'nin İzlediği Dış Politika / 5154
- Demet Yener* Yugoslavya'da II. Dünya Savaşı'nda Ustaşa, Çetnik ve Partizan Mücadelesi / 5162

Arda Özkan Balkanlarda Umutları Yeşerten Hukukî Bir Mekanizma: Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi / 5174

Sancak

Caner Sancaktar Osmanlı'dan Günümüze Sancak Bölgesi ve Boşnakları / 5183

Didem Ekinci Bağımsızlık, Özerklik, İkiye Bölünmüşlük Arasında Sancak: Geçmişten Günümüze Genel Bir Bakış / 5208

Karadağ

Hasan Babacan Berlin Antlaşması Sonrası Karadağ ve Kosova Vilayeti Arasında Sınır Sorunları ve Hudud Tahdidi Çalışmaları / 5214

İbrahim Yılmazçelik - Ali Gökçen Özden Osmanlılar Döneminde Karadağ Coğrafyası ve Toplumsal Yapısı / 5226

Hüseyin Emiroğlu Karadağ Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Süreci Kararlılığının Tarihsel Arkaplan Dinamikleri / 5255

Zafer Gölen XIX. Yüzyılda Karadağ'ın İdarî ve Sosyal Yapısı / 5273

Dragana Kujovic Karadağ'da İslâm Kültürel Kimliğinde Arap Harfinin Retoriği / 5293

Bosna-Hersek

Muhiddin Mulalic Bosna Hersek'te Çok Kültürlü ve Etnik-kültürel Paradigmaların İncelenmesi / 5299

Rasim Özgür Dönmez - Burucu Albayrak Dönmez Çoklu Kimlikler ve Bosna: Bitmeyen Bir Savaşın Anatomisi / 5308

Hatice Akın Zorba Ahmet Cevdet Paşa'nın Hersek Teftişi / 5321

Refik Sadiković - Emina Sadiković Boşnakların Çanakkale Meydan Muharebesine Katılımı / 5333

Murat Necip Arman Batı Balkanlar'da Kırılğan Bir Fay Hattı: Republica Srpska ve Milorad Dodik'in Siyasal Retoriği / 5337

Edita Dapo - Ognjen Ridic Bosna Hersek'te Yolsuzluk / 5346

Adnan Seyaz Bosna Hersek'te Oydaşmacı Demokrasi ve Konsolidasyon Problemi / 5352

Hırvatistan

Osman Karatay Osmanlı'nın Katolik Hududu: Hırvatistan / 5364

Pınar Yürür Dalmasya'dan Atlantiğe Uzanan Çizgide Hırvatistan / 5372

Yiğit Anıl Güzelipek Hırvatistan-Slovenya Sınır Anlaşmazlığı ve Dış Politikaya Yansımaları: Piran Körfezi / 5391

Slovenya

Bilgehan Atsız Gökdağ Slovenya / 5396

Janja Žitnik Serafin Avrupa'nın Diğer Taraflarındaki Sloven Göçmen Yazarlar / 5421

İtalya'nın Balkan Pakti'na Bakışı ve Arnavutluk ile İlişkileri (1930-1934)

Ercan Haytoğlu*

4988

Balkanları savaştan uzak barış içinde tutmak için oluşturulmak istenen Balkan Pakti'na Arnavutluk başlangıçtan itibaren ilgi göstermiştir. Bu ilgi Türkiye - Arnavutluk ilişkilerinin iyileşmesine önemli katkı yapmış, Arnavutluk'u Balkan ülkelerine yaklaştırmıştır. İtalya'nın ekonomik ve mali baskıları nedeniyle Arnavutluk, yeni bir işbirliği açısından Balkan konferansları girişimini olumlu karşılamıştır. İtalya hem Balkan Pakti'nı hem de Arnavutluk'un Balkan ülkeleri ile yakınlaşmasını endişe ile karşılamıştır.

Arnavutluk, ekonomik ve mali sorunları ile Yugoslavya ve Yunanistan'daki Arnavut azınlık sorunlarına çözüm bulamadığı için Balkan Konferansları sonunda olumlu yaklaşımından vazgeçmiştir. Türkiye, Arnavutluk'u Balkan Pakti çatısına almak için ince bir diplomasi uygulamış ise de İtalya'ya karşı sonuç alamamıştır.

Arnavutluk bir ara Yugoslavya ile yakınlaşmayı başarmıştır. Bu işbirliği uzun sürmemiş ve İtalya, Yugoslavya aleyhine Arnavutluk üzerinde üstünlük kurmuştur. İtalya'nın ekonomik ve mali baskılarından kurtulamayan Arnavutluk, bağımsızlığını İtalya'nın çıkar besapları ve emperyalist tutumuna feda etmek durumunda kalmıştır.

Giriş

İtalya'nın Arnavutluk'a yerleşmesi Rus Çarlığı Hariciye Nazırı Sazanof'un teklifi ile I. Dünya Savaşı döneminde gündeme gel-

miştir. Londra'da 26 Nisan 1915 tarihli imzalanan gizli anlaşma ile Arnavutluk İtalya'ya bırakılmıştır. Savaş sonunda İtalya bir yandan savaşın kazananı, diğer yandan savaşın kaybedeni olmuştur. İtalya'ya verilen diğer vaatler gibi Arnavutluk'un İtalya'ya bırakılması vaadi de yerine getirilmemiştir. Daha sonra Cemiyet-i Akvam üyesi olan Arnavutluk, Cemiyet tarafından İtalya himayesine bırakılmıştır. Mussolini'nin genişleme ve yayılma politikasının sonucu olarak, İtalya'nın Arnavutluk üzerindeki iktisadi ve siyasi nüfuzu giderek artmıştır¹. Arnavutlar, İtalyan nüfuzuna karşı devamlı direnmişlerdir.

Revizyonist İtalya'nın Arnavutluk üzerindeki nüfuzu Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye üzerinde rahatsızlık yaratmıştır. İtalya, Arnavutluk ile Tiran Anlaşmasını imzalayınca Yugoslavya'da Fransa ile Küçük Antant'ı oluşturma yolunda adım atmıştır. İtalya'nın buna cevabı 22 Kasım 1927'de Arnavutluk ile Savunma Anlaşması imzalamak olmuştur. İtalya 1928'de Türkiye ile Tarafsızlık, Uzlaşma ve Adli tesviye anlaşması imzalarırken, Yunanistan ile ilişkilerde de bir yumuşama dönemine girerek anlaşma imzalamaya yoluna gitmiştir. İtalya, Balkan ve Akdeniz ülkeleri eksenli yayılmacı politika izlediği için kendisine yönelik ittifak girişimlerinin engellenmesine çalışmıştır².

İtalyan emperyalizmine ve Sırp müdahalecilerine karşı çıkan Arnavutlar³ demokrasi yolunda ilerleme kararlılığı içinde iken, Sırlar ve İtalyanlar Arnavutluk üzerindeki baskıcı politikalarını hiç eksik etmemişlerdir⁴. 1 Şubat 1925'te Cumhurbaşkanı seçilen Ahmet Zogu⁵ Arnavutluk dış politikasında

(*) Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Denizli. ehayt@pau.edu.tr

(1) Halil Özcan, *Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri* (1920-1938), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2011, s.223.

(2) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.224.

(3) Gazmend Shpuza, *Atatürk ve Arnavutluk-Türkiye İlişkileri*, *Atatürk Yolu*, Cilt:2, Yıl:1990, Sayı:6, s.335, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ankuayd/issue/view/5000000364> (Erişim tarihi: 5 Ocak 2015)

(4) Anila Polat, (2005) *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurulduğu Yıllarda Arnavutluk Cumhuriyeti ile İlişkileri* (1920-1938), *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı:33, s.1. <http://www.hbvdergisi.gazi.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/166/756> (Erişim Tarihi: 5 Ocak 2015)

(5) Shpuza, "Atatürk ve Arnavutluk-Türkiye İlişkileri", s.338.

denge unsuru olarak İtalya'yı görmüş ve ekonomik beklentiler ile İtalya'ya yaklaşmıştır. İtalyan sermayedarları da yeni rejimi desteklemek ve Arnavutluk maliyesini kontrollerine almak için "Arnavutluk Ulusal Bankası"nı kurarken, kurulan banka da "Arnavutluk Ekonomik Cemiyeti"ni kurmuştur. Zogu, Arnavutluk'un siyasi ve ekonomik gereksinimleri nedeniyle hamisi gördüğü⁶ İtalya'yı siyasi açıdan da örnek alarak 1 Eylül 1928'de Monarşi rejimine geçerek kendisini "Kral" ilan ettirmiştir⁷. İtalya Arnavutluk'taki monarşiyi destekleyen ülkelerden olup, rejim değişikliği sonrası İtalyan Dışişleri Bakanı Grandi'nin ziyaretine sahne olmuştur⁸.

Savaş sonrası 1928'de Briand-Kellog Paktının imzalanmasına kadar devam eden dönemde, silahsızlanma ve barışın sürekliliği uluslararası işbirliği alanında ön planda tutulmuş ise de tarihin önemli bir dönemeci olan 1929 Dünya ekonomik krizi ile uluslararası ilişkiler yeni bir döneme girmiştir. Avrupa Devletlerinin savaş sonrası güvenlik kaygılarına bağlı olarak Locarno ve Küçük Antant gibi yakınlaşmalar gerçekleşirken, Balkanlarda yayılma emeli güden İtalya 1929 Ekonomik Krizini bir fırsat olarak görmüştür. Sanayileşmesini tamamlamış ülkelerden daha fazla olumsuz etkilenen Balkan devletleri de kendi güvenlik kaygıları ile gruplaşmak ve kendilerini İtalyan nüfuzu ile muhtemel bir savaştan korumak için arayışa girmişlerdir. Sorunlarını çözmeye ve ittifak oluşturmaya yönelik konferanslar ile yakınlaşmaya başlamışlardır.

Türkiye ve Balkan devletlerinin Balkan Paktı için girişim başlatmasında, Avrupa devletleri arasında rekabetin artması, silahsızlanmanın mümkün olmaması ve barışın sürekliliğine yönelik inancın yavaş yavaş kaybolması etkili olmuştur. Revizyonist devletlerin Avrupa ve Balkanlarda yarattığı güvenlik tehlikesine karşı, Balkan devletleri ile milletlerinin çekişmeleri bir kenara bırakarak birbirleriyle yakınlaşmaları ve kaynaşmaları amaçlanmıştır.

Balkan Paktı Sürecinde İtalya-Arnavutluk İlişkileri

Balkan birliğinde yer alacak devletlerin birbirlerinin egemenliğini sınırlandırmayacağı ve Balkan devletlerinin birbirlerine karşı saldırıda bulunmayacakları bir pakta gerçekleştirmeleri hedeflenmiştir⁹. Bu amaçla Balkan devletleri arasında resmi olmayan bir konferans toplanması kararı alınmıştır¹⁰. İtalya bu gelişmeleri endişe ile karşılamış, Arnavutluk'un oluşacak birlikte yer alarak Balkanlardaki İtalyan nüfuzu ile siyasetini etkisizleştireceği ve İtalya'nın Arnavutluk'u istilasına engel teşkil edeceği için kesinlikle engellenmeye çalışılmıştır¹¹.

Dünya ekonomik krizi Arnavutluk'ta da etkili olmuştur. Arnavutluk bütçesinin yarısının ordu harcamalarına ayrılması ve bunun İtalya istediği için yapıldığı düşüncesi, İtalya'dan ekonomik yardımını alan Arnavutluk halkı üzerinde İtalya'ya karşı güveninin sarsılmasına yol açmıştır¹². Balkan Konferansı ve bir ittifakın oluşturulması yolunda adım atıldığı dönem, İtalya'nın Arnavutluk'a yıllık gönderdiği maddi yardımların yetersiz kaldığı bir dönem olması nedeniyle Arnavutluk'un ilgisini çekmiştir. Arnavutluk'ta İtalyan sömürgecilğine karşı "Genç Arnavut Teşkilatı" ve "Milli İttihad Partisi" gibi milli hareketler kuvvetli bir muhalefet göstermeye başlamıştır. Bu muhalefet Kral Zogu'nun İtal-

4989

(6) İtalyanların Arnavutluk'ta banka kurmasına izin veren Zogu, Sessano Adası, petrol imtiyazı, askeri yollar yapım imtiyazını, Yugoslavya yakınındaki ormanların işletilme imtiyazını Draç Avlonya liman işleri ile Buyana nehir işletmesini İtalyanlara bırakmıştır. Yonca Anzerlioğlu, "İki Savaş Arası Dönemde İtalya'nın Arnavutluk Siyaseti Karşısında Türkiye'nin Tavrı", s.214, <http://www.ayk.gov.tr/>.

(7) Barış Ertem, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası ve Mustafa Kemal Dönemi'nde Türkiye Balkan Devletleri İlişkileri", *Akademik Bakış Dergisi*, Yıl: 2010, Sayı:21, Temmuz-Ağustos-Eylül, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, s. 3-4, <http://www.akademikbakis.org/eskiste/21/12.pdf> (Erişim tarihi: 20 Ocak 2015)

(8) Bu ziyaret iki ülke arasındaki ilişkileri daha da yakınlaştırmış, görüşmelerde İtalyan muhacirler için arazi istimlakları yapılması, Arnavutluk'un Sırp sınırının tahkim edilmesi ve Yugoslavya'nın itirazlarının etkisiz kılınması konuları ele alınmıştır. Anzerlioğlu, "İki Savaş Arası Dönemde İtalya'nın...", s.217.

(9) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.227.

(10) Ertem, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası...", s.4.

(11) İtalya böyle bir birliğin oluşmaması için açıktan olmasa da gizli şekilde çalışmalarını sürdürmüştür. Özellikle İtalya, Arnavutluk'u Yugoslavya'ya karşı azınlık sorununu öne sürmesi hususunda kıskırtmıştır. BCA. 030.10.226.523.30 (9 Kasım 1929) s.3-4 ve 5.

yan nüfuzunun azaltılmasına yönelik adımlar atması için bir fırsat oluşturmuştur¹³.

Buna karşılık İtalya Kral Zogu'nun nüfuzunu zayıflatmak ve kendi kontrolünde tutmak için Şevket Verlaçi, Mustafa Kroyai ve Kuzey Arnavutluk'un Katolik Mirditlerinden etkili bir kişi olan Günmarkgöni'yi kışkırtmaya çalışmıştır. Kral Zogu İtalya'nın karışıklık yaratarak Tiran Paktı gereği Arnavutluk'a müdahale edebileceğini öngörerek İtalya büyükelçisi Marki Di Soranya'ya Tiran Paktı'nı yenileyecekleri sözünü vermek zorunda kalmıştır. Ancak, bu sözü yerine getirmek için çaba göstermemiştir¹⁴.

İtalya, İtalya-Arnavutluk arasında imzalanmış ve beş yıllık süresi bitmek üzere olan Tiran anlaşmasını yenilemek için harekete geçerken, Kral Zogu da ülkesinin iç durumunu ve Balkan ülkelerinin İtalya'ya karşı ittifak oluşturma çabalarını dikkate alarak Tiran anlaşmasını yenilememek için direnmeye başlamıştır¹⁵. İtalya'nın buna karşı tavrı S.V.E.A. şirketinin 1925'te Arnavutluk'a verdiği elli milyon altın frangın geri ödenmesini istemek olurken, Arnavutluk'un tavrı da İtalya ile yeniden borçlanma müzakerelerine başlanmasını istemek olmuştur. İtalya hükümeti, görüşmeler sonunda faizsiz borç olarak Arnavutluk'a on yıl boyunca nakit olmak üzere her yıl 10 milyon altın frank vermeyi kabul etmiştir¹⁶.

Bu gelişmeler devam ederken diğer taraftan Arnavutluk Balkan Konferansına katılma kararı almıştır¹⁷. Kral Zogu Balkan konferansını Faşist İtalya'nın nüfuzundan ülkesini kurtararak bağımsızlığını pekiştirmek ve Yunanistan ile Yugoslavya'da yaşayan Arnavut azınlığın karşılaştıkları kötü muameleleri diğer ülkelere anlatmak için bir fırsat olarak görmüştür¹⁸.

Atina'da 6-10 Ekim 1930'da Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya ve Arnavutluk'un katılımıyla Birinci Balkan Konferansı toplanmıştır. Konferansta Arnavutluk için temel sorunu Arnavutluk-

İtalya ilişkileri ve Yugoslavya'daki Arnavut azınlıklar konusu oluşturmuştur¹⁹.

Konferansta Balkan devletleri arasında siyasi, ekonomik, kültürel işbirliği gerçekleştirilmesi için daimi teşkilat kurulması, Balkan devletleri dışişleri bakanlarının her yıl bir toplantı gerçekleştirmesi, "Balkan Paktı" oluşması için hazırlık yapılarak, sorunların çözümünde savaş yolunun yasaklanarak, sorunların barış yolunda çözülmesi kararları alınmıştır²⁰.

20-26 Ekim 1931'de toplanan II. Balkan Konferansına²¹ Arnavutluk'un katılmasında İtalya ile beş yıl süreli "Dostluk ve Güvenlik Anlaşması'nın 1931'de Arnavutluk tarafından yenilenmek istenmemesi temel rol oynamıştır²². Balkanlarda birlik oluşması olasılığı ise İtalya'yı fazlası ile rahatsız etmiş²³, İtalya açıktan açığa olmasa da bu birliğin gerçekleşmemesi için alttan alta çaba sarf etmekten geri durmamıştır²⁴. Bu gelişmelere rağmen Arnavutlar, İtalyanlara alet oldukları yönünde Yugoslav ithamlarından kendilerini kurtaramamışlardır²⁵.

II. Balkan Konferansı sonrası İtalya ile Arnavutluk arasında Tiran Paktı'nın yenilenmesi, yüz milyonluk borçlanmaya dair taksit ödemelerinin devam etmesi ve S.V.E.A. şirketinin Arnavutluk'a verdiği elli milyon frank

(12) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.256.

(13) Özcan, a.g.e., s.226 ve 256.

(14) BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933) s.2.

(15) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.228.

(16) BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932), s.2 (İtalya'nın taleplerine ve ödemelere dair önemli bilgilerin yer aldığı tahmin ettiği belgenin 3. sayfasına ulaşılamamıştır)

(17) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.226.

(18) Özcan, a.g.e., s.228.

(19) Özcan, a.g.e., s.229.

(20) Ertem, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası...", s.4.

(21) *Son Posta*, 20 Ekim 1931, Sayı:445. s.1.

(22) Arnavutluk bu tavrını ısrarla sürdürmeye çalışmış, 1934'te Yugoslavya ile yaptığı Ticaret Anlaşması ile İtalya'yı tamamen karşısına almıştır. Tayfun Atmaca, *Kraliçin Cumhuriyeti Tarihçe İz Birakan Dostluğun Mimarıları Zogu ve Atatürk*, Ankara 2007, s.78. İtalya, Kral Zogu'nun tutumuna Draç'a donanma göndererek tepki vermiştir. Atmaca, *Zogu ve Atatürk*, s.82.

(23) Atina elçiliğinin İkinci Balkan Konferansını değerlendiren yazısında; "...Atina diplomatik mabafilinde, bilhassa Balkanlarda doğrudan doğruya menfaatler güden devletler mümessillikleri muhitlerinde Balkan birliği hakkında serdedilen mütalaattan aldığım intibaa göre İtalya, Balkan birliği mefkuresinin tabakkeku muhtemeline eyi bir nazarla bakmamaktadır" ifadesi yer almıştır. BCA. 030.10.226.523.30 (9 Kasım 1932), s.3.

(24) BCA. 030.10.226.523.30 (9 Kasım 1932) s.4.

(25) *Akşam*, 27 Ekim 1931, Sayı:4687, s.6.

borcun iadesi konusunda beklenen ilerleme sağlanamamıştır. Bu konudaki görüşmeler Marki De Boranya'nın Roma'ya gidip gelmesi sonrasında sonuç vermiş ve iki ülke arasında anlaşma sağlanmıştır. Borç ödemesine dair 8 milyon frank "Banca Nazionale d'Albania" ya Arnavutluk hükümeti adına yatırılmıştır²⁶. Bu gerilen ilişkilerin kısmen yumuşamasına katkı yapmıştır.

Bükreş'te 23-26 Ekim 1932'de toplanan Üçüncü Balkan Konferansında²⁷ Balkan Misakının imzalanması mümkün olmamıştır. Bu konferansta Arnavutluk, İtalya'dan beklediği ekonomik desteği bulamamış, Arnavutluk ekonomik beklentiler ile Yugoslavya'ya yaklaşmaya başlamıştır²⁸.

Arnavutluk'ta değişen politika yeni bir kabine revizyonu gerçekleştirilmesini zorunlu kılmış ve bu amaçla 1933 başında Pandeli Evangeli kabinesi istifa etmiştir. Yeni hükümetin kurulması çalışmaları, hükümeti kurma görevinin yeniden Pandeli Evangeli'ye verilmesiyle sonuçlanmıştır²⁹. Ancak yeni kabinenin oluşması oldukça uzun bir zaman almıştır. Arnavutluk'ta hükümet kurulmasındaki gecikmede, ekonomik nedenler ile İtalya ile anlaşma sağlanamamış olması ve en son yeni kabinenin nasıl oluşacağına dair İtalyan Hükümeti ile görüşmek için Roma'ya gitmiş olan İtalya büyükelçisinin dönüşünün beklenmesi etkili olmuştur. Hükümetin kurulma çalışmaları sürecinde İtalya, Arnavutluk'un 10 milyon altın franklık borcunu ödemesine gereken ilgiyi göstermesini, ticaret anlaşması gereğince İtalyan mallarına en az gümrük vergisi uygulayarak Arnavutluk'a ithal etmesini istemesine karşılık, Arnavutluk'tan hiçbir hammadde almama konusunda ısrarlı davranması ciddi sıkıntı yaratmıştır³⁰.

Bu kabine revizyonu için Kral Zogu'nun "...bütçenin icap ettiği ıslahatı yapmak için kabineyi daha faal bir vaziyete getirmek maksadile bu değişikliği yaptığı" belirtilmiş ise de İtalyan elçisinin gelmesi ile yeni kabine oluşturulması yoluna gidilmesi³¹

Arnavutluk üzerinde İtalya etkisi olduğunu açıkça göstermiştir.

İtalya, Arnavutluk ile gümrük birliği anlaşması yapılmasını ve Tiran Paketi'nin süresinin uzatılmasını şart koşarak Arnavutluk siyaseti üzerindeki baskısını artırmıştır³². Bununla yetinmeyerek Arnavutluk üzerinde mali ve ekonomik baskı kurmaktan da geri kalmamıştır³³. Arnavutlar, İtalya'ya yalnız hayvanat, yumurta ve tütün ihraç edebilir, geçmişten itibaren yılda 60 bin liralık at satabilirken, artık Arnavut atlarının küçük boyda olduklarını ileri süren İtalya at satın almayı da durdurmuştur. Ayrıca, tütün ve yumurta ithalatını da önemli ölçüde Türkiye'den yaptığı için, Arnavutluk'un tütün ve yumurtalarını gümrük resminden muaf tutacak olursa Türkiye'nin "*en ziyade mazharı müsaade millet*" hükümlerine göre, bu dönemde Türkiye'nin de talepte bulunacağını ileri sürerek, Arnavutluk'un isteğini geri çevirerek köşeye sıkıştırmaya çalışmıştır³⁴. Ancak, İtalya'nın bu baskılarını ve tekliflerini Kral Zogu başarılı bir iç siyaset manevrası ile etkisizleştirerek kabul etmemiştir³⁵. Arnavutluk gümrük birliğini reddederek, İtalya'nın Arnavutluk'tan

4991

(26) 8 milyon frangın üç milyonu 1931 yılı son aylarında ödenmesi gereken ve anlaşmazlık nedeniyle ödenmemiş olan taksit olup, 5 milyon frank ise yıllık on milyon ödenmesi taahhüt edilen on milyon altın frangın altı aylık ödemesidir. BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932) s.2

(27) Ertem, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası...", s.5.

(28) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.250.

(29) Yeni kabinenin kurulması görevi Mebusan Meclisi Başkanı M. Koço Kotta'ya verilmesi düşünülmüş ise de dini taassubu nedeniyle devlet memuriyetlerine Hristiyanları yerleştirme siyaseti güttüğü ve güdeceği için vazgeçilmiştir. BCA. 030.10.233.571.1, (9 Şubat 1933) s.1.

(30) BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933) s.1.

(31) Arnavutluk Meclisinde bulunan milletvekilleri ve kabine üyelerinin belirlenmesinde tamamen kralın iradesi söz konusu olmuştur. BCA. 030.10.233.571.1 (9 Şubat 1933) s.1-2.

(32) BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933) s.1-2, İtalya, Arnavutların eğitimi konusunda da etkili olmuştur. Dil ve kültür eğitimi için 1933'te İtalya'da 70, Yunanistan'da 23, Romanya'da 11, Yugoslavya'da 8, Bulgaristan'da 3 ve Fransa'da 3 Arnavut öğrencinin parasız eğitim görür iken, özellikle Türkiye'de hiçbir Arnavutluk'tan öğrencinin eğitim görmediği anlaşılmaktadır. BCA. 030.10.233.571.11 (20 Mayıs 1933) s.1-2.

(33) BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933), BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933) s.2. Arnavutluk için gümrük birliği İtalya tarafından ilhakı anlamına geliyordu. Bu nedenle Yugoslavya gelişmelere ilgisiz kalmamış, İtalya başta olmak üzere İngiltere ve Fransa Hükümetlerinin dikkatlerini çekmiştir. BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933) s.1-2. Bu amaçla birçok müzakerelere yapılmış, hatta İtalya çok sert nota vermiş ise de uzun süre sonuçsuz kalmıştır. BCA. 030.10.233.571.15 (9 Temmuz 1933)

(34) BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933) s.2.

(35) BCA. 030.10.220.486.3 (4 Ocak 1933) s.3, BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933) s.3.

belirli miktarda mal alması ve S.V.E.A. adlı İtalyan şirketinin Arnavutluk hükümetine borç verdiği 50 milyon altın frangın faizi olan 8 milyon altın frangın bir süre ödemesinin ertelenmesi isteğinde bulunmuştur. İtalya, Arnavutluk'un isteğini olumlu karşılamamıştır³⁶. Her yıl Arnavutluk'un İtalya'dan borçlandığı 10 milyon altın franga olan gereksinimi bu durumda çözüme kavuşturulmadığı için³⁷, Arnavutluk'un borçlanma konusunda Cemiyet-i Akvam'a başvurması tek kurtuluş yolu olarak görülmeye başlanmıştır³⁸.

Kral Zogu'nun İtalya'ya karşı kararlı tutumunda, ülke içinde yaşanacak olası bir karışıklık durumunda Arnavutluk'ta artık yeterli jandarma bulunduğu için artık Tiran Paktının imzasının bir zorunluluk olmadığı düşüncesinin gelişmesi etkili olmuştur. İtalya'nın Arnavutluk'ta çıkartacağı bir kargaşa sonrası bu pakta dayanarak asker sevk edebilmesi olasılığı düşünülmüştü. Arnavutluk'un paktın imzasına karşı olması Mussolini - Zogu arasındaki ilişkilerin iyice soğumasına yol açmıştır. Daha önce Arnavutluk'un istekleri Tiran'daki İtalyan Askeri Ateşesi General Periyani tarafından Mussolini'ye doğrudan iletilerek, Mussolini tarafından değerlendirilmeye alınıp sonuçlandırılırken, artık Arnavutluk'un müracaatları Hariciye Nezareti kanalı ile normal prosedürlere bağlı yürütülmeye başlanmıştır³⁹. Hükümetin karışıklık çıkarmak isteyen Katoliklere ait bir kısım okulu kapatma kararı, Katolik papazların İtalya tarafından cesaretlendirilerek Meclisi protesto etmeleri ve Kral ile kararı kabul edenlerin aforoz edilmesiyle sonuçlanmıştır⁴⁰. Bu gelişmeler arkasından iki hükümet arasındaki görüşmelerde İtalyanların aşırı talepleri sonucunda olumlu sonuçlanmamıştır⁴¹.

Balkan ittifakının kurulmasına yönelik faaliyet 1933'de daha fazla hız kazanmıştır. İtalya'nın gizlemeye gerek duymadığı Balkanlar üzerindeki hesapları açıkça ortaya çıkmıştır. İtalya, Yugoslavya, Romanya ve Çekoslovakya'dan oluşan Küçük Antant'a ve Türkiye'nin liderlik ettiği Balkan ittifakına

karşı olduğunu açıkça belirtmiştir. İtalya, Bulgaristan'ı etkileyerek Balkan Paktının dışında kalmasını sağlamıştır⁴². İtalya, Arnavutluk'un tam ve koşulsuz olarak kendisine tabi olmasını sağlamaya çalışmıştır.

Selanik'te 5-11 Kasım 1933'de toplanan Dördüncü Balkan Konferansı'nda Bulgaristan'ı paktın içinde tutma çabaları sonuçsuz kaldığı için Balkan Paktının imzası mümkün olmamıştır. Bu konferansta altı Balkan ülkesinin dışişleri bakanlarının her yıl bir araya gelmesi ve aralarında birçok anlaşma yapmaları kararlaştırılmıştır⁴³.

Konferansa Arnavutluk Heyet Başkanı Mehmet Konica'nın hasta olduğu için son dakikada katılamaması nedeniyle arkadaşları O'nun konuşma metnini okumuştur. Bu metinde, Balkan birliği içerisinde Avrupalı dostlar bulunması önerisinin yer alması, Arnavutluk - İtalya ilişkilerinin yeniden canlanacağını işaretleri olarak görülmüştür. Yugoslavya ile yaptığı görüşmelerde aradığını bulamayan Arnavutluk tekrar İtalya ile görüşmelere baş-

(36) Arnavutluk bütçesi kağıt üstünde 30, gerçekte 25 milyon altın frank olup, 16 milyon altın frangi savunma harcamalarına, 8 milyon altın frangın borçların ödenmesine ayrılmasının Arnavutluk'taki diğer hizmetlerin yürütülmesini mümkün kılmayacağı açıktır. BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933) s.4-5.

(37) BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933)

(38) BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933) s.3

(39) Bu kanal zorluk çıkarma veya sürüncemeye bırakma kanalı olmuştur. İtalyan askeri ateşe General Periyani geri çekilerek yerine Miralay Baloko getirilmiştir. Görüşmelere yönelik olumlu yaklaşım olsa dahi Arnavutluk hükümetinin İtalya'ya heyet gönderme isteğine İtalya hükümeti tarafından Tiran'daki elçisinin görüşme yapmaya yetkili olduğu cevabı verilmiştir. BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933) s.3-4.

(40) BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933) s.4.

(41) İtalya tarafından kapatılan Katolik okulların açılması, Arnavut gümrüklerinin alacaklarına karşılık İtalya'ya teslimi, ordunun komutasının İtalyan generale bırakılması, Avlonya'da Paşa Limanı'nın deniz üssü olarak İtalya'ya bırakılması ve 30.000 İtalya'nın Arnavutluk'a yerleştirilmesi istenmiştir. BCA. 030.10.233.571.15 (10 Ağustos 1933) s.1. İtalya baskılarını yoğun şekilde devam ettirmiştir. Ortaokullarda İtalyancanın zorunlu ders olması ve yurt dışında eğitim görececek öğrencinin % 80'inin İtalya'ya gönderilmesini kabul ettirmiştir. Katolik okullarının açılması Arnavutluk hükümeti tarafından kabul edilmiştir. BCA. 030.10.233.571.15 (7 Eylül 1933) s.3. Arnavutluk Hariciye Nazırı İtalyan isteklerinin ultimatom şeklinde değil dostane olduğu ve Ortaokullarda İtalyancanın zorunlu ders olarak okutulması kararının İtalya'da memnuniyetle karşılandığı bilgisini paylaşmıştır. BCA. 030.10.233.571.16 (21 Eylül 1933).

(42) Tütkan Cantemur, "Türkiye-İtalya İlişkileri (1930-1950)", <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/CANTEMUR-T%C3%B0rkan-T%C3%90RK%C4%B0YE-%C4%B0TALYA-%C4%B0L%C4%B0K%C4%B0LER-%C4%B0-1930-1950.pdf>.49 (Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2015)

(43) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.251-252

lamıştır. İtalya ile görüşmelere başlayan Arnavutluk, Balkan birliği fikrinin önemsendiğine sürekli vurgu yapmaktan geri durmamıştır⁴⁴.

İtalya ile görüşmelere devam eden Arnavutluk ile İtalya arasında bir anlaşma sağlanmasına yönelik umutları yeniden kaybolmuştur. İtalya'ya güvenen ve İtalyanlara yakınlığı ile bilinen Saray nazırı Ekrem Libihova'nın Paris'e elçi olarak gönderilmesi Kral Zogu'nun İtalya'ya karşı siyasi tutumunun değiştiğine işaret etmiştir⁴⁵.

Arnavutluk'un bağımsızlığının 21. Yıl dönümünün kutlandığı 1933'te yabancı misyon şeflerini kabul eden Kral Zogu'nun "*pek neşesiz*" olduğu görülmüştür⁴⁶. Kral kabul töreni konuşmaları sonrası diğer yıllarda yaptığı gibi misyon şefleri ile konuşma yapmaksızın yalnız ellerini sıkarak yanlarından ayrılmıştır. Bu törenlerde İtalya'ya karşı milli vurguya hizmet etmesi açısından diğer yıllardan daha fazla kazalardan heyetler getirilerek Kral tarafından kabul edilmeleri sağlanmış ve gençlik teşkilatlarına geçit törenleri yaptırılmasına daha fazla önem verilmiştir⁴⁷. Adeta İtalya'ya karşı milli bir tepki gösterilmeye çalışılmıştır. İtalya'dan yana tercih yapıp yapmama konusunda Arnavutluk gelgitler içinde iken, Balkan devletleri paktın imzalanması için çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır⁴⁸.

Belgrad'ta Şubat 1934'te toplanan Balkan devletleri toplantısına katılan Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya pakt için görüş birliğine varmış ve bu dört devlet 9 Şubat 1934'te Atina'da Balkan Paktı'nı imzalamıştır⁴⁹. Paktın üçüncü maddesinde Balkanlardaki istikrar için Arnavutluk ve Bulgaristan'ın istediği takdirde girebilmesi için açık kapı bırakılmıştır⁵⁰. Bu madde ile özellikle İtalya'ya yaklaşması an meselesi olan Arnavutluk'un İtalya yanından Balkan devletleri safına çekilmesi amaçlanmış olmalıdır.

Arnavutluk dış politikasının Yugoslavya'dan uzaklaşarak tekrar İtalya'ya yaklaşması ile Balkan Paktına bakışı olumsuzlaşmış⁵¹ ve paktın imzası hoşnutsuzlukla karşılanmıştır. Pakta girmeleri konusunda girişim-

lerin başarısızlıkla sonuçlanması Arnavutların Pakta karşı kırılmasına yol açmıştır. Dışişleri Bakanı Cafer Villa Balkan Paktına başından beri olumlu baktığı için Türk elçisine Paktın imzası arkasından; "*Paktı eyi bir şey ad ettiğini ve zamanla daha da tekâmül edeceği kanaatinde bulunduğunu*" ifade etmiştir⁵². Çünkü artık Arnavutluk'un dış politikada Yugoslavya ile ekonomik ve siyasi işbirliği içine girdiği dönem⁵³ bitmiş, Yugoslavya'dan uzaklaşan Arnavutluk yeniden İtalya'ya yaklaşılmaya başlamış, bu yaklaşma Balkan Paktına bakışı olumsuz kılmıştır⁵⁴.

Arnavutluk'un Balkan Paktına yaklaşımının olumsuzlaşmasında ekonomik sıkıntılardan kurtulamaması, Yugoslavya ve Yunanistan'daki azınlık Arnavutlar sorununa somut çözüm bulamaması ve Balkan Paktı ülkelelerinden konferanslar süresince maddi yardım alabileceğine dair bir işaret görmemesi etkili olmuştur. Çünkü Arnavutluk'ta giderek, ihtiyaç duyduğu yardıma ancak İtalya'nın olumlu cevap verebileceği ve İtalya'ya yaklaşmadığı zaman İtalya'nın saldırgan tavrı ile karşılaşabileceği düşüncesi kuvvet kazanmıştır.

Türkiye, İtalya ve Arnavutluk ilişkilerini birlikte değerlendirdiği için Arnavutluk'a elçi gönderirken fazlasıyla hassas davranmıştır. Bunun göstergelerinden biri, Cumhurbaşkanı Atatürk'ün 21 Ekim 1933'te Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine atadığı Ruşen Eşref (Ünaydın) Bey'i⁵⁵ Balkan Paktı'nın imzalanması sonrası 17 Mart 1934 tarihli kararname ile Tiran'a elçi olarak atamasıdır⁵⁶. İkincisi ise Dışişleri Bakanı Tevfik

(44) Özcan, a.g.e., s.252.

(45) BCA. 030.10.233.571.18 (9 Kasım 1933) s.1.

(46) Arnavutluk - İtalya ilişkilerinin içinde bulunduğu olumsuz durumun 1933 yılı törenlerine yansıdığı anlaşılmaktadır.

(47) BCA. 030.10.233.572.1 (21 Aralık 1933)

(48) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.257.

(49) Ertem, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası...", s.5.

(50) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.258.

(51) Özcan, a.g.e., s.260.

(52) BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934) s.1.

(53) BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934) s.1-2.

(54) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.260.

(55) BCA. 030.10.02.40.74.1, (21 Ekim 1933)

(56) BCA. 030.10.02.43.15.6, (17 Mart 1933) Bu atamanın olumlu bir etki yaptığı Tiran'da yayınlanan İlyria gazetesinde Şuray Devlet Reisi Mehti Fraşeri'nin 25 Mart 1934 tarihli makalesine yansımıştır. Türkiye, Türk inkılabı ve Mustafa Kemal'den övgü ile bahsetmesi elçilik ataması ile birlikte değerlendirilebilir. BCA. 030.10.233.572.7 (9 Mayıs 1934) s.4.

Rüştü (Aras) Bey ile 1 Nisan 1934'te Ruşen Eşref Bey'i karşısına oturarak yazdırdığı yönerge ile Tiran'a göndermesidir⁵⁷.

Atatürk, Arnavutluk'un pakta girmesini sağlamak ve Arnavutluk ile ilişkilere verdiği önem nedeniyle yazdırdığı yönergede, ayrıca Ruşen Eşref'e "İtalya hakkında tavır ve tarzı hareket" başlıklı ayrı bir bölüm yazdırmıştır. Arnavutluk ile ilişkilerin İtalya'dan bağımsız düşünülemeyeceğini, Faşist İtalya'nın Balkanlar ve Arnavutluk ile ilgili hassasiyetlerini göz ardı etmeden, İtalya'ya yönelik Türkiye'yi de sıkıntıya sokmayacak şekilde nasıl bir diplomasi takip etmesi ve edilmesi gerektiğini ortaya koyan özel bir paylaşımda bulunmuştur. İtalya'ya yaklaşımın "Hiçbir şahsa karşı ve hiçbir mecliste alenen İtalya'nın aleyhinde idarei kelam olunmayacaktır. Ancak lehinde de konuşulmayacaktır. Yani İtalyan devleti büyüktür. İtalyan milleti çok terakki ve tekamül etmektedir. Mussolini İtalya dâhilinde büyük işler yapmıştır ve yapmaktadır, ordusu ve harp vasıtaları calibi dikkattir. Faşizm enteresan bir rejimdir ve saire gibi fikirlerde İtalyan varlığına ehemmiyeti ve Mussoli'nin şahsına hürmet veya emmiyeti çeker mehdi mutazammın sözlere ağız alıştırılmayacaktır, velev politique langage'da dahi olsa... Bulunulan muhitte veya herhangi bir muhataptan bu yolda sözlere muhatap kalındığı zamanlar, tastik mahiyetinde olmak şöyle dursun, ehemmiyet verir dahi görünmeyerek basit ve ehemmiyetsiz bir şey işitirmiş gibi lakaydane dinlemek..." şeklinde olmasına önemle dikkat çekmiştir⁵⁸.

Arnavutluk Draç Limanına 8 Nisan Pazar günü ulaşan Ruşen Eşref elçiliğe geçmiş ve Arnavutluk makamları kadar İtalyan elçisi ile diğer elçilerin ilgisi ile karşılaşmıştır. İtimatnamesini Kral Zogu'ya sununcaya kadar kimse ile görüşmek istemeyen Ruşen Eşref, Draç'ta kendisine özel mektup ile "hoş geldin" diyen ve daha sonra ayrıca elçiliğe telefon ederek yemek davetinde bulunan İtalyan elçisi Koh'a "itimatnamemi Kral'a sunmadım" cevabını vererek davetini geri çevirmiştir⁵⁹. İtalya'nın yeni elçi atanmasına gösterdiği aşırı

ilgi, Türkiye'nin Arnavutluk ile daha yakından ilgilenmesinden duyduğu kuşku, endişe ve telaş olmuştur⁶⁰.

Ruşen Eşref, Romanya Katibi'nin Tefik Bey'e Tiran'a elçi olarak gelişi ile ilgili söylediği sözleri Ankara'ya gönderdiği raporda; "Yeni elçi, Arnavutluğu da Balkan paktına mı sokacak? Sizin elçi buraya tayin edildiğinden beri burada İtalyan Elçisi Roma'ya belki 15 rapor verdi. Basri Reşit Beyin dediğine göre de geçen akşam kendi evindeki çayda Alman Maslahatgüzarı Mösyö Fon Luckvald, Almanya'nın Ankara'daki Büyük Elçisi Mösyö Ron Rosenberg'in benim hakkımda çok medihkaranane bir rapor yazmış..."⁶¹ şeklinde belirtilmiştir.

Ruşen Eşref Bey, daha Arnavutluk yolunda İtalya - Arnavutluk ilişkilerinin "şeker renk" ve Arnavutlar ile İtalyanların birbirlerine bakışının olumsuz olduğunu gözlemlemiştir. Geldiği gemideki bir garsonun İtalyanların Arnavutluk'a bakışı açısından; "Bari'den Draç'a geldiğim Adria gemisindeki delikanlı garson bile, beni önce alalade bir seyyah sanarak Arnavutların tenbelliğini kirliliğini, medeniyete kabiliyetsizliğini, İtalyanların oraya paralarını ve emeklerini boşuna döktüğünü, bu paraları geriye alamayacaklarını - geç olmala beraber - anladıkları için şimdi artık himmetlerini gevşettiklerini, İtalyanların çoğunun yavaş yavaş o vahşi kıyıda öte yakaya geçtiklerini, onun için bu gemilerin böyle tehnelaştığını, Arnavutların da İtalya'ya eskisi kadar sık ve çok gelmediklerini saffetle anlattı" cümleleri ile yer vermiştir. Arnavutların İtalya'ya bakışını da; "Arnavutlar ise İtalya'nın kendilerine oyun ettiğini memleketi bunaltan buhrandan istifade ederek yeni istikrazlar için Arnavut varlığından kabul edilmez fedakârlıklar istediğini

(57) Elçilere göre başlarken pek verilmeyen bu yazılı yönerge, Türk diplomatik belgeleri içinde benzeri pek az bulunan belgelerden biridir. Şimşir, "Atatürk'ten Elçi Ruşen Eşref Üneydin'a Yönerge", s.299-300.

(58) Bilal N. Şimşir, "Atatürk'ten Elçi Ruşen Eşref Üneydin'a Yönerge, (Türk-Arnavut İlişkileri Üzerine), Prof.Dr. Ahmet Şükrü Esmer'e Armağan (Ayrı Basım), Ankara 1981, s.311-312.

(59) BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934) s.2-3.

(60) BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934) s.2-3.

(61) BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934) s.4.

söylüyorlar. İtayanların Arnavutluktan ithal ettikleri yumurtalara ve derilere karşı bile çok zorluk çıkararak almadıkları için Arnavutluğu bir kat daha zora sokmağa çalıştıkları görülmüyor”⁶² şeklinde paylaşmıştır.

Paktın imzasından iki ay sonra hala Balkan Paktı’na katılmamış olan Arnavutluk ve Bulgaristan’a verilen önemin devam ediyor olması ve özellikle Arnavutluk’un açık kapı olarak bırakılan 3. Maddesi ile paktın içine çekilebileceği olasılığı fazlasıyla İtalya’yı rahatsız etmiş olmalıdır⁶³. Arnavutluk - İtalya ilişkilerini değerlendirmeye çalışan Ruşen Eşref iki ülke arasındaki ilişkilerdeki tutarsızlıklara dikkat çekmiş, Arnavutların kendi buhranlarından faydalanmaya çalışan İtalya’nın kendilerinden kabul edilemez fedakarlıklar beklediği düşüncesine sahip olduklarını paylaşmıştır. İtalyanların Arnavutluk’tan ithal ettikleri yumurta deri gibi ürünlere zorluk çıkararak Arnavutların ekonomik sıkıntılarını artırdığına dikkat çekmiştir. İtalya Ruşen Eşref’in elçi olduğu dönemde hala Arnavutluk’u Gümrük Birliği yapmaya ve Tiran Paktı’nı yenilemesi için zorlamaya devam etmektedir⁶⁴.

Arnavutluk Hükümeti bu dönemde maddi sıkıntı nedeniyle Türkiye’deki elçiliğini kapatmaya ve kapatılan elçiliğin işlerinin Atina’daki elçilik vasıtasıyla yürütülmesine karar vermiştir⁶⁵. Ancak maddi durum etkili olsa dahi tek nedenin bu olmadığı aşikârdır. Çünkü Arnavutluk; Almanya, Avusturya, Çekoslovakya ve Litvanya devletleri nezdinde yeni elçilikler kurulmasına karar vermiştir. Ankara’da elçiliğin kapatılmasında Arnavutluk’un Balkan Paktı dışında bırakılması ve⁶⁶ İtalya ile yakınlaşması da etkili olmuştur.

Arnavutluk, İtalya yakınlaşması birden gelişmemiş, Arnavutluk Mussolini baskısı nedeniyle Fransa’ya yönelmiş ve Yugoslavya ile ekonomik işbirliği için girişim yapmış ise de bu girişim İtalya’nın sert tepkisi ile karşılanmıştır. İtalya 22 savaş gemisi ile 22 Haziran 1934’te Draç önlerine bir filo göndermiş-

tir. Arnavutluk - İtalya ilişkilerinde önemli bir buhran doğmuştur. Araya İngiltere’nin girerek Arnavutluk’un İtalya ile anlaşmasını tavsiye etmesi buhranın Arnavutluk aleyhine son bulmasını sağlamıştır⁶⁷. Bu durumda Arnavutluk İtalyan yardım ve kontrolünü kabul etmek mecburiyetinde bırakılmıştır⁶⁸.

Ruşen Eşref Bey 15 Ekim 1934 günlü kararname ile Tiran elçiliğinden Atina elçiliğine atanmıştır⁶⁹. Tiran elçiliğine de 23 Ekim 1934’te Manisa Milletvekili Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) Bey atanmıştır⁷⁰. İtalya’nın Paris Büyükelçisi, Türkiye’nin Paris Büyükelçisi ile görüşmüş ve 31 Ekim 1934 tarihli raporda bu görüşme İtalya’nın Balkan Paktı’na bakışını bir kez daha ortaya koymuştur. Kont Pignatti bu görüşmede; “*Böyle sık toplanmalara ne lüzum var? Bunlar sükûnet vereceğine endişe vermektedir*” demiştir. Bu da Mussolini hükümetinin Balkan devletleri arasındaki işbirliğinden duyduğu rahatsızlığın ve endişenin büyükelçi ağzından dillendirilmesi olmuştur⁷¹.

Ekim 1934’te İtalyan Elçisi Mösyö Koh’un yerine M. Mario İndelli Arnavutluk Elçisi olarak göreve başlamıştır⁷². Yeni elçinin atanması İtalya-Arnavutluk ilişkilerinin yumuşaması yolunda atılmış olumlu bir adım olarak değerlendirilmiştir. İndelli 3 milyon altın franklık bir kredi açılmasını sağlayarak Arnavutluk’un İtalya’ya karşı minnettarlığına yol açmıştır. Bu durum Arnavutluk ile Yugoslavya arasındaki ilişkilerin gerilmesine yol açmıştır⁷³.

(62) BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934) s.4.

(63) Özcan, “Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri”, s.273.

(64) Özcan, a.g.e., s.278.

(65) Arnavutluk hükümeti Ankara’daki ve Sofya’daki elçiliklerini kaldırarak Atina’daki elçisini aynı zamanda Türkiye, Belgrat’taki elçisini de aynı zamanda Bulgar Krallığı nezdine tayin etme kararı vermiştir. BCA. 030.10.233.572.11 (17 Ekim 1934) s.2-3.

(66) BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934) s.3.

(67) Atmaca, Zogu ve Atatürk, s.s.118-119.

(68) Özcan, “Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri”, s.260.

(69) Atina birinci sınıf elçiliğine ikinci derece ile tayin edilmiştir. BCA. 030.10.02.48.70.13 (15 Ekim 1934). Resmi Gazete 25 Ekim 1934.

(70) BCA. 030.10.02.49.72.10 (23 Ekim 1934), Resmi Gazete 23 Ekim 1934, BCA. 030.10.74.491.13 (31 Ekim 1934)

(71) Anzerlioğlu, “İki Savaş Arası Dönemde İtalya’nın”, s.211.

(72) BCA. 030.10.233.572.15 (29 Kasım 1934) s.2.

(73) Kısa süre sonra bir İtalyan hava şirketine Arnavutluk’ta on yıllık uçak taşımacılık tekel verilmiştir. BCA. 030.10.233.573.1 (17 Haziran 1935) s.2-3 ve 4.

Arnavutluk'un siyasetinin değiştiği Arnavutluk gazetelerinden Vatra'nın 30 Ekim 1934'te Ankara'da başlayacak Balkan Ülkeleri Dışişleri Bakanları konferansının önemine işaret ile Küçük Antant ile Balkan Paktı ülkelerinin birleşmesiyle bir blok oluşacağını endişe ile paylaşmasından anlaşılmaktadır. Haberde; *"Bu blok, her ne kadar birçok devletlerin birleşmesiyle vücuda geleceksin de ve her ne kadar bu devletlerin menfaatleri birbir(i) ile kabili telif değilse de bu müthiş ve korkutucu bir bloktur"* denilmiştir. Yeni blokun genel siyaset üzerinde etki yapacağı için küçük devletlerin bağımsız siyaset takip etmelerinin mümkün olmayacağı, büyük devletlerin politikalarının takipçisi olacakları haberi yer almıştır⁷⁴.

Elçi olarak ancak 12 Aralık 1934'te sefeinin vedanamesini ve güven mektubunu sunabilen Yakup Kadri⁷⁵ Arnavutluk - İtalya ilişkilerini Arnavutlar üzerinden "Tiran'da İtalyan hayranlığı olduğunu; *"Kibar sınıfın genç hanımları için de cazibeli medeniyet, zarıflık ve güzellik merkezi İtalya'dır ve hepsi de Roma'daki terzilerden giyinir. Üst düzey Arnavutlar, adlarını İtalyan şivesine uydurulmasından ve İtalyan milliyetine geçmiş gibi görünmekten gurur duyar hale gelmiştir"* ⁷⁶ şeklinde değerlendirmiştir.

Arnavutluk'a 1934'te verilen İtalyan yardım sözü ancak 1935'te üç milyon altın frank olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişme Arnavutluk'un İtalya'ya bağlanması ile sonuçlanmıştır. Bu gelişmelere rağmen Arnavutluk iktisadi yardıma rağmen Tiran Paktı ve gümrük birliği anlaşmalarını imzalamamıştır⁷⁷.

İtalya Arnavutluk'a gözdağı vermek için Fiyeri isyanını çıkararak Arnavutluk'u sıkıştırmıştır. Arnavutluk'un İtalya ile anlaşma yapmak ve İtalya'nın askeri, siyasi ve ekonomik nüfuzu altına girmesi ile⁷⁸ 19 Mart 1936'da Balkan Paktı Konseyi paktın üçüncü maddesinde yer alan özel hususu tekrar değerlendirmeye almıştır. İtalya ile anlaşan Arnavutluk'un artık İtalya'ya tabi olması

ve bağımsız dış politika izlemesi imkanı ortadan kalktığı için Balkanlar dışı devlet olarak değerlendirilerek pakta girmesinin önü kapatılmıştır⁷⁹. İtalya Balkan devletlerini birbirinden ayırmak için siyasi manevralar yapmak-tan geri durmamıştır⁸⁰.

İtalya 1929 ekonomik krizini artan nüfusu ve hammadde ihtiyacı nedeniyle aşmak için Mussolini'nin Faşist politikasına uygun yayılmacılık anlayışı ile Habeşistan'a yönelmiştir. 5 Aralık 1934'te Habeşistan-Somali sınırlarında başlayan çatışma 9 Mayıs 1936'da Habeşistan'ın işgal ve ilhakı ile sonuçlanmıştır.

İtalya Habeşistan'ı ilhakı öncesinde Arnavutluk'a yerleşmiş, imzaladığı anlaşma ile Balkan Paktı kapısının tamamen kapanmasını sağlamıştır. Arnavutluk Balkan ülkeleri ile bir şekilde bağlantılarını sürdürmeye çalışsa da İtalya'nın Arnavutluk kurumları üzerindeki kontrolü ile kurduğu baskıyı 1939'da işgaline kadar ağır aksak ilişkiler devam ettirmiştir.

İtalyan donanması 7 Nisan 1939 sabahı Arnavutluk'un Saranda, Avlonya, Draç ve İşkodra limanlarına asker çıkartmış ve iç bölgelere ilerleyen kuvvetler 8 Nisan sabahı 09.30'da Tiran'a girmiştir. İşgal 9 Nisan'da tamamlanmış, Kral Zogu ülkeden kaçmış, mevcut rejim sona ermiştir. Arnavutluk İtalyan usulü bir Anschluss ile İtalya'ya dâhil edilmiştir⁸¹.

Sonuç

Arnavutluk üzerinde 1926'dan itibaren artan askeri ve ekonomik borçlar İtal-

(74) BCA. 030.10. 233.572.15 (29 Ekim 1934) s.3.

(75) Özcan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", s.281-282, Şimşir, "Atatürk ve Yabancı Devlet Başkanları-1", s.341, Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) Zoraki Diplomat, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1998, s.78.

(76) Karaosmanoğlu, a.g.e., s.75-76.

(77) Özcan, a.g.e., s.261.

(78) Özcan, a.g.e., s.262-263.

(79) Özcan, a.g.e., s.264-265, Mehmet Gönülöbol, Cem Sar, Olaylarla Türk Dış Politikası, Cilt 1, 7. Baskı, Ankara 1989, s.103.

(80) Gönülöbol-Sar, a.g.e., s.104.

(81) Bilal N. Şimşir, Türkiye-Arnavutluk İlişkileri (Büyükçelik Anıları (1985-1988), ASAM Yayınları Ankara 2001, s.26-27.

ya'nın Arnavutluk üzerinde baskısını artırmış ve bu baskılar 1939'a kadar devam etmiştir. Arnavutluk çoğu zaman İtalya'ya olan yüklü borçları nedeniyle İtalya'nın siyaset çizgisini takibe mecbur kalmış ve bağımsız politika izlemede zorluk çekmiştir. Arnavutluk ile bu kadar yakından ilgilenen İtalya, Balkan Pak-tı'nın oluşmasından son derece rahatsızlık duymuştur.

İtalya-Arnavutluk ilişkileri, Arnavutluk ile Türkiye ve Balkan ülkeleri arasındaki iliş-kilerin şekillenmesinde önemli etki yapmış-tır. Arnavutluk'un özellikle İtalya ile ilişkilere-rinin bozuk olduğu dönemlerde Yugoslavya ve Türkiye'ye yaklaştığı, İtalya ile ilişkilerinin iyi olduğu dönemlerde Yugoslavya ve Tür-kiye'den uzaklaştığı görülmüştür. Arnavut-luk'un İtalya ile sınırı olduğu, Türkiye ile Romanya'nın Arnavutluk ile sınırı olmadığı için Balkan Pak-tı'nın kendi güvenliğini sağla-yabileceği konusunda daima endişe duymuş-tur.

II. Dünya Savaşı öncesi yakınlaşmalar-ın çok önemli olduğu bir devrede Arnavut-luk Balkan ülkelerinden kopmuş ve siyasal tercihini açıkça Faşist İtalya'dan yana yap-mıştır. İtalyan Faşizminin Akdeniz'de yarat-tığı tehditkâr tutum, Türkiye'yi ve Balkan ülkelerini İtalya'dan sürekli uzaklaştırırken, devamlı olarak İtalya'yı da Arnavutluk'a yak-laştırmıştır.

İtalya, Arnavutluk'u daima kontro-lünde tutmaya çalışmıştır. Ekonomik açıdan aldığı tedbirler daha sonra siyasi fırsatları da beraberinde getirmiştir. Borçlandırma ve ticaret yoluyla Arnavutluk maliyesi ve ekono-mik hayatı üzerinde baskı kurmuş, Arnavut-luk'un işlerine karışmaktan da geri durma-mıştır.

İtalya, II. Dünya Savaşı öncesi Arna-vutluk'u ekonomik, siyasi ve askeri açıdan kendine bağlamış ve savaş önu son darbeyi indirerek Arnavutluk'u işgal etmiştir.

Kaynaklar

I. Arşiv Belgeleri

(Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)
030.10.226.523.30 (9 Kasım 1929)

BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932)

BCA. 030.10.226.523.30 (9 Kasım 1932)

BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932)

BCA. 030.10.233.571.1, (9 Şubat 1933)

BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933)

BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933)

BCA. 030.10.233.571.11 (20 Mayıs 1933)

BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (9 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.220.486.3 (4 Ocak 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (10 Ağustos 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (7 Eylül 1933)

BCA. 030.10.233.571.16 (21 Eylül 1933)

BCA. 030.10.233.571.18 (9 Kasım 1933)

BCA. 030.10.233.572.1 (21 Aralık 1933)

BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934)

BCA. 030.10.02.40.74.1 (21 Ekim 1933)

BCA. 030.10.02.43.15.6 (17 Mart 1933)

BCA. 030.10.233.572.7 (9 Mayıs 1934)

BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934)

BCA. 030.10. 233.572.11 (17 Ekim 1934)

BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934)

BCA. 030.10.02.48.70.13 (15 Ekim 1934)

BCA. 030.10.02.49.72.10 (23 Ekim 1934)

BCA. 030.10. 74.491.13 (31 Ekim 1934)

BCA. 030.10.233.572.15 (29 Kasım 1934)

BCA. 030.10.233.573.1 (17 Haziran 1935)

BCA. 030.10. 233.572.15 (29 Ekim 1934)

II. Kitaplar

ATMACA, Tayfun, *Krallıktan Cumhuriyete Tarihçe İz Bırakan Dostluğun Mimarları Zogu ve Atatürk*, Ankara 2007.

GÖNLÜBOL, Mehmet, SAR, Cem, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Cilt 1, 7. Baskı, Ankara 1989.

ya'nın Arnavutluk üzerinde baskısını artırmış ve bu baskılar 1939'a kadar devam etmiştir. Arnavutluk çoğu zaman İtalya'ya olan yüklü borçları nedeniyle İtalya'nın siyaset çizgisini takibe mecbur kalmış ve bağımsız politika izlemede zorluk çekmiştir. Arnavutluk ile bu kadar yakından ilgilenen İtalya, Balkan Pak-tı'nın oluşmasından son derece rahatsızlık duymuştur.

İtalya-Arnavutluk ilişkileri, Arnavutluk ile Türkiye ve Balkan ülkeleri arasındaki iliş-kilerin şekillenmesinde önemli etki yapmış-tır. Arnavutluk'un özellikle İtalya ile ilişkile-rinin bozuk olduğu dönemlerde Yugoslavya ve Türkiye'ye yaklaştığı, İtalya ile ilişkilerinin iyi olduğu dönemlerde Yugoslavya ve Tür-kiye'den uzaklaştığı görülmüştür. Arnavut-luk'un İtalya ile sınırı olduğu, Türkiye ile Romanya'nın Arnavutluk ile sınırı olmadığı için Balkan Pak-tı'nın kendi güvenliğini sağla-yabileceği konusunda daima endişe duymuş-tur.

II. Dünya Savaşı öncesi yakınlaşmalar-ın çok önemli olduğu bir devrede Arnavut-luk Balkan ülkelerinden kopmuş ve siyasal tercihini açıkça Faşist İtalya'dan yana yap-mıştır. İtalyan Faşizminin Akdeniz'de yarat-tığı tehditkâr tutum, Türkiye'yi ve Balkan ülkelerini İtalya'dan sürekli uzaklaştırırken, devamlı olarak İtalya'ya da Arnavutluk'a yak-laştırmıştır.

İtalya, Arnavutluk'u daima kontro-lünde tutmaya çalışmıştır. Ekonomik açıdan aldığı tedbirler daha sonra siyasi fırsatları da beraberinde getirmiştir. Borçlandırma ve ticaret yoluyla Arnavutluk maliyesi ve ekono-mik hayatı üzerinde baskı kurmuş, Arnavut-luk'un işçilerine karışmaktan da geri durma-mıştır.

İtalya, II. Dünya Savaşı öncesi Arna-vutluk'u ekonomik, siyasi ve askeri açıdan kendine bağlamış ve savaş önu son darbeyi indirerek Arnavutluk'u işgal etmiştir.

Kaynaklar

I. Arşiv Belgeleri

(Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)
030.10.226.523.30 (9 Kasım 1929)

BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932)

BCA. 030.10.226.523.30 (9 Kasım 1932)

BCA. 030.10.233.570.21 (25 Nisan 1932)

BCA. 030.10.233.571.1, (9 Şubat 1933)

BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933)

BCA. 030.10.220.486.3 (21 Şubat 1933)

BCA. 030.10.233.571.11 (20 Mayıs 1933)

BCA. 030.10.233.571.14 (16 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.233.570.24 (25 Ocak 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (9 Temmuz 1933)

BCA. 030.10.220.486.3 (4 Ocak 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (10 Ağustos 1933)

BCA. 030.10.233.571.15 (7 Eylül 1933)

BCA. 030.10.233.571.16 (21 Eylül 1933)

BCA. 030.10.233.571.18 (9 Kasım 1933)

BCA. 030.10.233.572.1 (21 Aralık 1933)

BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934)

BCA. 030.10.02.40.74.1 (21 Ekim 1933)

BCA. 030.10.02.43.15.6 (17 Mart 1933)

BCA. 030.10.233.572.7 (9 Mayıs 1934)

BCA. 030.10.233.572.8 (14 Mayıs 1934)

BCA. 030.10. 233.572.11 (17 Ekim 1934)

BCA. 030.10.233.572.5 (25 Mart 1934)

BCA. 030.10.02.48.70.13 (15 Ekim 1934)

BCA. 030.10.02.49.72.10 (23 Ekim 1934)

BCA. 030.10. 74.491.13 (31 Ekim 1934)

BCA. 030.10.233.572.15 (29 Kasım 1934)

BCA. 030.10.233.573.1 (17 Haziran 1935)

BCA. 030.10. 233.572.15 (29 Ekim 1934)

II. Kitaplar

ATMACA, Tayfun, *Krallıktan Cumhuriyete
Tarihte İz Bırakan Dostluğun Mimarları Zogu ve Atatürk*,
Ankara 2007.

GÖNLÜBOL, Mehmet, SAR, Cem, *Olaylarla
Türk Dış Politikası*, Cilt 1, 7. Baskı, Ankara 1989.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, Zoraki Diplomat, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1998.

ÖZCAN, Halil, *Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri (1920-1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2011.

ŞİMSİR, Bilal N., *Atatürk'ten Elçi Ruşen Eşref Ünaydın'a Yönerge, (Türk - Arnavut İlişkileri Üzerine)*, Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer'e Armağan (Ayrı Basım), Ankara 1981.

ŞİMSİR, Bilal N., *Türkiye-Arnavutluk İlişkileri (Büyükelçilik Anıları (1985-1988))*, ASAM Yayınları Ankara 2001.

III. Gazeteler

Resmi Gazete 25 Ekim 1934.

Resmi Gazete 23 Ekim 1934.

Son Posta, 20 Teşrinievvel 1931, Sayı:445.

Akşam, 27 Teşrinievvel 1931, Sayı:4687.

IV. İnternet Yayınlar

ANZERLİOĞLU, Yonca, *"İki Savaş Arası Dönemde İtalya'nın Arnavutluk Siyaseti Karşısında Tür-*

kiye'nin Tavrı", s.214, http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/ANZ_ERL

CANTEMUR, Türkan, *"Türkiye - İtalya İlişkileri (1930-1950)"*, <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/CANTEMUR-T>

ERTEM, Barış, "Mustafa Kemal'in Balkan Politikası ve Mustafa Kemal Dönemi'nde Türkiye Balkan Devletleri İlişkileri", *Akademik Bakış Dergisi*, Yıl:2010, Sayı:21, Temmuz-Ağustos-Eylül, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, s. 3-4, <http://www.akademikbakis.org/eskisite/21/12.pdf> (Erişim tarihi: 20 Ocak 2015)

POLAT, Anıla, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurulduğu Yıllarda Arnavutluk Cumhuriyeti ile İlişkileri (1920-1938), *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yıl:2005, Sayı:33, <http://www.hbvdergisi.gazi.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/766/756> (Erişim Tarihi: (5 Ocak 2015)

SHPUZA, Gazmend, Atatürk ve Arnavutluk-Türkiye İlişkileri, *Atatürk Yolu*, Yıl:1990, Cilt:2, Sayı:6 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ankuayd/issue/view/5000000364>